ВѢСТНИКЪ
ПЕРЕМЫСКОИ ЕПАРХІИ.

Рôкъ 1897. Выдано 3. Цвѣтня. Ч. V.

Ч. 19.

Ч. 6522/96.

Окружне Посланіє Святѣйшого Отца нашого Льва Папы XIII о „Єдиньствѣ Церкви.“

Sanctissimi domini nostri

LEONIS

divina providentia

PAPAE XIII

EPISTOLA ENCYCLICA

ad Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos aliosque locorum Ordinarios pacem et communionem cum apostolica Sede habentes.

ROMAE MDCCCLXXXXVI

DE UNITATE ECCLESIÆ

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis aliisque locorum Ordinariis pacem et communionem cum Apostolica Sede habentibus

LEO PP. XIII.

Venerabiles Fratres

salutem et Apostolicam benedictionem.

Satis cognitum vobis est, cogitationum et curarum Nostrarum partem non exiguam illuc esse conversam, ut ad ovile in potestate positum summi pastoris animarum Iesu Christi revocare devios conemur. Intento hac in re animo. non parum conducere salutari consilio propositoque ar-

Святѣйшого Отца нашого

БОЖИМЪ ПРОМЫСЛОМЪ

ЛЬВА ПАПЫ XIII

ОКРУЖНЕ ПОСЛАНІЄ

до патріархôвъ, примасôвъ, архіепископôвъ, епископôвъ и прочихъ мѣстцевыхъ порядочныхъ настоятелѣвъ миръ и общенє съ апостольскимъ престоломъ маючимъ.

РИМЪ 1896

О ЄДИНЬСТВѢ ЦЕРКВИ

почтеннымъ братямъ патріархамъ, примасамъ, архіепископамъ, епископамъ и другимъ мѣстцевымъ порядочнымъ настоятелямъ маючимъ миръ и общенє съ апостольскимъ престоломъ

Левъ Папа XIII.

Почтенни̂ Братя

Поздоровленє и Апостольске Благословенє.

Достаточно вѣдомымъ Вамъ єсть, що не мала часть нашихъ мыслей и старань звернена къ тому, що намагаємъ зблуканыхъ призвати на ново до стада поставленого пôдъ властію Іисуса Христа, Найвысшого Пастыря душъ Маючи се на думцѣ гадалисьмо, що не мало причинитъ ся до

bitrati sumus, Ecclesiae effigiem ac velut lineamenta describi: in quibus praecipua consideratione dignissima unitas est, quam in ea, velut insigne veritatis invictaeque virtutis, divinus auctor ad perpetuitatem impressit. Multum in intuentium animis nativa Ecclesiae pulchritudo speciesque posse debet: neque abest a veri similitudine, tolli eius contemplatione posse inscientiam; sanari opiniones falsas praeiudicatasque, maxime apud eos qui non sua ipsorum culpa in errore versentur: quin imo excitari etiam in hominibus posse Ecclesiae amorem utique similem caritati, qua Iesus Christus eam sibi sponsam, divino cruore redemptam, optavit: Christus delexit Ecclesiam, et se ipsum tradidit pro ea[1]). Reversuris ad amantissimam parentem, aut non probe cognitam adhuc, aut iniuria desertam, si reditum stare oporteat non sanguine quidem, quo tamen pretio est Iesu Christo quaesita, sed labore aliquo molestiaque multo ad perpetiendum, leviore, saltem perspicuum erit non voluntate humana id onus homini, sed iussu nutuque divino impositum, ob eamque rem, opitulante gratia caelesti, facile veritatem experiendo intelligent divinae eius sententiae: Iugum enim meum suare est, et onus meum leve[2]). Quamobrem spe maxima in Patre luminum reposita, unde omne datum optimum et omne donum perfectum descendit[3]), ab eo scilicet, qui incrementum dat[4]) unus, enixe petimus, ut Nobis vim persuadendi impertire benigne velit,

---

[1]) Ephes. V, 25.
[2]) Matth. XI. 30.
[3]) Ep. Iac. I, 17.
[4]) I. Corinth. III, 6.

осягненя тои спасительнои цѣли и намѣреня, если нарысує ся образъ и мовбы черты Церкви; межи котрыми на особлившу увагу надовсе заслугуе единьство, котре Божественный Основатель вытиснувъ на нѣй на завсѣгды, яко признакъ истины и непобѣдимои силы. Велике (такожь) вражене на душу споглядаючихъ муситъ зробити природна краса и величавый видъ Церкви; и не оминаемъ ся съ правдою (если скажемъ), що черезъ поглядъ на ню усунути можна невѣжество; вылѣчити ложнй и пересуднй мнѣнія, особенно у тыхъ, котрй безъ власнои вины знаходять ся въ блудѣ; а що бôльше можна взбудити въ людяхъ любовь до Церкви, подôбну дѣйстно тôй милости, съ котрою Іисусъ Христосъ тую же своею божественною кровію ôткуплену въ обручницю собѣ выбравъ: „Хрістосъ возлюби Церковь и даде себе за ню. (Ефес. V. 25). Коли бы же хотячимъ повернути до вселюбезнѣйшои матери, котру то они або ще не доста спôзнали, або несправедливо оставили, той поворотъ, хотя въ правдѣ не кровію, якою то цѣною она таки Іисусомъ позыскана була, но лише якимъ то трудомъ и горестію до перенесеня далеко меншою окупити треба було, то буде (имъ) въ кôнци явнымъ, що такій тягаръ не наложеный чоловѣкови людскою самоволею но приказомъ и велѣнємъ Божимъ; а въ наслѣдокъ того пôзнають они такожь легко за помочію небеснои ласки правдивôсть божественныхъ слôвъ Христовыхъ: „Иго мое сладко, и бремя мое легко“. (Мат. XI. 30) Покладаючи протое найбôльшу нашу надѣю на „Отца Свѣтовъ.“ ôтъ котрого походитъ „всяко даяніе благо и всякъ даръ совершенъ,“ (Посл. Іаков. I. 17.), ôтъ

Etsi Deus, quaecumque a naturis creatis efficiuntur, omnia ipsa efficere sua solius virtute potest, nihilominus tamen ad iuvandos homines ipsis uti hominibus, ex benigno providentiae consilio, maluit: et quemad modum in rerum genere naturalium perfectionem debitam, ita in iis, quae modum naturae transiliunt, sanctitatem homini ac salutem non nisi hominum opera ministerioque impertire consuevit. Sed perspicuum est, nihi inter homines communicari, nisi per externas res quae sensibus percipiantur, posse. Hac de caussa humanam naturam assumpsit Dei Filius, qui cum in forma Dei esset... semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus[1]): atque ita, in terris agens, doctrinam suam suarumque praecepta legum hominibus, colloquendo, tradidit.

Cum divinum munus eius perenne ac perpetuum esse oporteret, idcirco nonnulos ille sibi adiunxit alumnos disciplinae suae, fecitque potestatis suae participes: cumque Spiritum veritatis in eos devocasset e caelo, praecepit, peragrarent orbem terrarum, quodque ipse docuerat quodque iusserat, id omne fideliter universitati gentium praedicarent: hoc quidem proposito, ut eius et professione doctrinae et obtemperatione legibus posset hominum genus sanctitatem in terris, felicitatem adipisci in caelo sempiternam. — Hac ratione atque hoc principio Ecclesia genita: quae quidem,

[1]) Philippens. II, 6—7.

того именно, котрый оденъ „дає возрастъ“ (І. Кор. III. 6.), просимъ умильно, щобы зволивъ ласкаво надати Нашимъ словамъ переконуючи силу.

Хотяй Богъ все то, що ôтъ сотвореныхъ єстествъ дѣлає ся, може самъ здѣлати самою своєю силою, волѣвъ однакожь по благосклонному совѣту провидѣнія дабы людямъ помочи употребити самыхъ людей; а якъ въ родѣ рѣчей природныхъ потребне выдосконалене, такъ въ тыхъ рѣчахъ, котрû переходятъ мѣру природы святôсть и спасеніє звыкъ удѣляти чоловѣкови лише черезъ трудъ и прислугу людей Но явнымъ єсть, що ннчо не може удѣляти ся людямъ инакше якъ лише черезъ внѣшнû рѣчи що пôдпадаютъ пôдъ змыслы. Задля тои то причины принявъ людску натуру Сынъ Божій „въ образѣ Божіи сый... себе умешає зракъ раба пріемъ въ подобіи человѣчестѣмъ бысть.“ (Филип. II. 6—7.) и такъ жіючи на земли передавъ устнымъ голошенємъ людямъ свою науку и правила свого закона

Но понеже треба було, щобы Єго Божій урядъ вѣчно и безнастанно перебувавъ, тому прибравъ Ôнъ собѣ кôлькохъ (яко) ученикôвъ своєи науки и здѣлавъ ихъ участниками своєи власти, и коли зôславъ бувъ на нихъ Духа истины зъ неба, повелѣвъ имъ, обôйти всю землю, и все, чого научавъ и що приказавъ вѣрно всѣмъ народамъ проповѣдати; а се въ тôй цѣли, щобы рôдъ людскій исповѣданємъ Єго науки и послушеньствомъ для єго установъ мôгъ ту на земли святôсть, а на небѣ вѣчну щасливôсть осягнути. Такимь способомъ и пôсля такого начала повстала Церковь; котра то єсли поглянемъ на єи послѣдну цѣль и найближшû причины дѣйствуючû освящене, єсть, безъ сумнѣву духовна; єсли же возмешь пôдъ

si extremum illud quod vult, caussaeque proximae sanctitatem efficientes spectentur, profecto est spiritualis: si vero eos consideres, quibus cohaeret, resque ipsas quae ad spiritualia dona perducunt, externa est necessarioque conspicua. Docendi munus accepere Apostoli per cognoscenda visu audituque signa: idque illi munus non aliter executi quam dictis factisque, quae utique sensus permoverent. Ita quidem illorum vox extrinsecus illapsa per aures, fidem ingeneravit in animis: Fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi[1]). Ac fides ipsa, scilicet assensio primae supremaeque veritati, mente quidem per se comprehenditur, sed tamen eminere foras evidenti professione debet: Corde enim creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem[2]). Simili modo nihil est homini gratia caelesti, quae gignit sanctitudinem, interius: sed externa sunt ordinaria ac praecipua participandae instrumenta gratiae: sacramenta dicimus, quae ab hominibus ad id nominatim lectis, certorum ope rituum, administrantur. Iussit Iesus Christus Apostolis perpetuisque Apostolorum successoribus, gentes ut edocerent ac regerent: iussit gentibus, ut illorum et doctrinam acciperent et potestati obedienter subessent. Verum isthaec in christiana republica iurium atque officiorum vicissitudo non modo permanere, sed ne incohari quidem potuisset, nisi per interpretes ac nuntios rerum sensus. Quibus de caussis Ecclesiam cum corpus, tum etiam corpus Christi tam crebro sacrae litterae nominant: Vos autem estis corpus Christi[3]). Propter eam rem quod corpus

[1]) Roman. X, 17.
[2]) Ib. 10.
[3]) I. Corinth. XII, 27.

розвагу тыхъ зъ котрыхъ она складаєся и средства самû, котрû провадять до духовныхъ даровъ, то єсть она внѣшна и конечно видима. Урядъ проповѣданя отримали Апостолы знаками подпадаючими зрѣню и слуху: и сей то урядъ выконали они не инакше, якъ словами и дѣлами, котрû бы безъ сумнѣву дѣлали на змыслы. Такъ отже голосъ ихъ входячи изъ внѣ до уха, зроджувавъ въ душахъ вѣру. „Вѣра убо отъ слуха слухъ же глаголомъ Божіимъ“. (Римлян. X. 7.) А и вѣра сама т. є згода съ першою и найвысшою правдою, мѣстить ся вправдѣ сама черезъ себе въ душѣ, но она мусить такожь выступити на внѣ черезъ явне исповѣданє. „Сердцемъ бо вѣруєтся въ правду усты же исповѣдуєтъ ся въ спасеніє“ (там. 10.) Такъ само нема ничого больше внутренного въ чоловѣцѣ якъ небесна ласка, що родитъ святость; но внѣшнû суть звычайнû и головнû средства до участи ласки: кажемо Тайны, котрû удѣляютъ ся особно до того выбраними людьми посредствомъ певныхъ внѣшныхъ обрядовъ. Іисусъ Христосъ велѣвъ именно Апостоламъ и ихъ всѣгдашнымъ наслѣдникамъ народы учити и ними управляти; велѣвъ народамъ, щобы ихъ науку пріймили и ихъ власти послушно подчинили ся. Но тая взаимность правъ и обовязковъ, не могла бы инакше въ суспольности христіяньской не только устояти ся, но даже запровадити ся, якъ лише за помочію змысловъ, (яко) товмачовъ и звѣстуновъ рѣчей. Зъ тыхъ поводовъ называє св. Письмо такъ часто Церковь то тѣломъ, то такожь тѣломъ Христа: „Вы же єсте тѣло Христово“. (1. кор. XII 27). Задля того, що єсть тѣломъ, бачимъ Церковь очима: а по-

est, oculis cernitur Ecclesia: propterea quod est Christi, vivum corpus est actuosum et vegetum, quia eam tuetur ac sustentat, immissa virtute sua, Iesus Christus, in eum fere modum quo cohaerentes sibi palmites alit ac fructuosos facit vitis. Quemadmodum autem in animantibus principium vitae in occulto est ac penitus abditum, indicatur tamen atque ostenditur motu actuque membrorum, sic in Ecclesia supernaturalis principium vitae perspicue ex iis, quae ab ipsa aguntur, apparet.

Ex quo consequitur, in magno eodemque pernicioso errore versari, qui ad arbitrium suum fingunt Ecclesiam atque informant quasi latentem minimeque conspicuam: item qui perinde habent atque institutum quoddam humanum cum temperatione quadam disciplinae ritibusque externis, at sine perenni communicatione munerum gratiae divinae, sine rebus iis, quae haustam a Deo vitam quotidiana atque aperta significatione testentur. Nimirum alterutram esse posse Iesu Christi Ecclesiam tam repugnat, quam solo corpore, vel anima sola constare hominem. Complexio copulatioque earum duarum velut partium prorsus est ad veram Ecclesiam necessaria, sic fere ut ad naturam humanam intima animae corporisque coniunctio. Non est Ecclesia intermortuum quiddam, sed corpus Christi vita supernaturali praeditum. Sicut Christus, caput et exemplar, non omnis est, si in eo vel humana dumtaxat spectetur natura visibilis, quod Photiniani ac Nestoriani faciunt; vel divina tantummodo natura invisibilis, quod solent Monophysitae: sed unus est ex utraque et in utraque natura cum visibili tum invisibili; sic corpus eius mysticum non vera Ecclesia est nisi propter eam rem, quod eius partes conspicuae vim

неже єсть Христа, то живымъ, чиннымъ и повнымъ животныхъ силъ тѣломъ, бо Іисусъ Христосъ хоронитъ ю и удержує, надѣляючи (ю) своєю силою, майже въ той самъ спосôбъ, якъ лоза живитъ и плодоносными творитъ полученѝ съ нею галузки. А якъ у животныхъ сила житя єсть невидимою и цѣлкомъ укрытою, но показує ся и являє ся рухомъ и дѣятельностію членôвъ, такъ само являє ся въ Церквѣ надприродна сила житя очевидно зъ того, що она сама дѣлає.

Зъ чого слѣдує, що находятъ ся въ великôмъ и то згубнôмъ блудѣ тѝ, котрѝ самовôльно вытворюютъ и представляютъ собѣ Церковь мовбы укрыту а не видиму; такъ само тѝ, що уважаютъ Церковь майже людскимъ заведенємъ съ певнымъ устройствомъ обычаѣвъ и съ внѣшными обрядами, но безъ ненастанного удѣляня внутренныхъ дарôвъ Божои ласки; безъ тыхъ рѣчей, котрѝ достарчаютъ щоденный и явный доказъ, що она черпає своє житє ôтъ Бога. Дѣйстно, щобы Церковь Іисуса Христа могла бути однымъ безъ другого, єсть такъ суперечнымъ, якъ тверджене, що чоловѣкъ состоитъ лише зъ тѣла або лише зъ душѣ. Получене и соєдинене тыхъ двохъ яко частей єсть для правдивои Церкви такъ само потребнымъ, якъ для людскои природы тѣсне получене тѣла съ душею. Церковь не єсть чимъ то мертвымъ, но тѣломъ Христа надѣленымъ надприроднымъ житємъ. Якъ Христосъ, голова и первовзôръ Церкви не єсть цѣлый, єсли въ нѣмъ, якъ то творятъ Фотиніяны и Несторіяны, увзгядняє ся лише видима, людска природа, або по звычаю Монофизитôвъ лише божа, невидима природа; но однымъ зъ однои и другои и въ однôй и другôй природѣ такъ видимôй якъ неви-

vitamque ducunt ex donis supernaturalibus rebusque ceteris, unde propria ipsarum ratio ac natura efflorescit. Cum autem Ecclesia sit eiusmodi voluntate et constitutione divina, permanere sine ulla intermissione debet eiusmodi in aeternitate temporum ni permaneret profecto nec esset condita ad perennitatem, et finis ipse, quo illa contendit, locorum esset temporumque certo spatio definitus: quod cum veritate utrumque pugnat. Istam igitur et visibilium et invisibilium coniunctionem rerum, quia naturalis atque insita in Ecclesia nutu divino inest, tamdiu permanere necesse est, quamdiu ipsa permansura Ecclesia. Quare Chrysostomus: Ab Ecclesia ne abstineas: nihil enim fortius Ecclesia. Spens tua Ecclesia, salus tua Ecclesia, refugium tuum Ecclesia. Caelo excelsior et terra latior est illa. Numquam senescit, sed semper viget. Quamobrem eius firmitatem stabilitatemque demonstrans, Scriptura montem illam vocat[1]). Augustinus vero: Putant (gentiles) religionem nominis chritiani ad certum tempus in hoc saeculo victuram, et postea non faturam. Permanebit ergo cum sole quamdiu sol oritur et occidit; hoc est quandiu tempora ista volvuntur, non deerit Ecclesia Dei, id est Christi corpus in terris[2]). Idemque alibi: Nutabit Ecclesia, si nutaverit fundamentum: sed unde nutabit Christus? Non nutante Christo, non inclinabitur in saeculum saecu-

---

[1]) Hom *De capto Eutropio,* n. 6,

[2]) *In Psal. LXXI,* n. 8

димой; такъ само его мистичне тѣло не есть правдивою Церквою инакше — якъ лише задля того, що еи видимѝ части свое жите и свою силу черпаютъ изъ надприродныхъ даровъ, и зъ прочихъ рѣчей, зъ котрыхъ розвивае ся ихъ власне начало и ихъ природа. Коли же Церковь есть такою по воли и установленю Божомъ, то муситъ такою и остати ся безъ перервы по всѣ часы; если бы такою не позостала, не була бы очевидно основана на завсѣгды, а цѣль сама, до котрои она стремитъ, була бы ограничена до певного обему мѣсця и часу; одно же и друге противитъ ся правдѣ. Тое отже получене видимыхъ и невидимыхъ рѣчей, поневаже природне и по Божой воли находитъ ся вцеплене въ Церквѣ, повинно конечно, такъ довго позостати, якъ довго оставати буде Церковь сама. Протое св. Златоустъ (каже): Не отступай отъ Церкви; нема бо ничого сильнѣйшого отъ Церкви. Твоя надѣя Церковь, твое спасене Церковь, твое прибѣжище Церковь. Она есть высшою отъ неба, просторроннѣйшою отъ землѣ. Не старѣе ся николи, но остае ся безустанно въ силѣ животной. Тому то называе ю св. Письмо горою въ доказъ еи крѣпости и постоянности.“ (Гом. о поймл. Евтроп. ч. 6) А. Августинъ: „Думаютъ (язычники), що религія Христіяньского имени буде лише на певный часъ ту на земли жити, а потомъ еи не буде. Позостане отже она съ сонцемъ, якъ довго сонце всходитъ и заходитъ; се есть якъ довго точатъ ся сѝ времена, не загине Церковь Божа то есть тѣло Хри-

li. Ubi sunt qui dicunt, perisse de mundo Ecclesiam, quando nec inclinari potest?[1]).

His velut fundamentis utendum veritatem quaerenti. Scilicet Ecclesiam instituit formavitque Christus Dominus: propterea natura illius cum quaeritur cuiusmodi sit, caput est nosse quid Christus voluerit quidque reapse effecerit. Ad hanc regulam exigenda maxime Ecclesiae unitas est, de qua visum est, communis utilitatis caussa, nonnihil his litteris attingere.

Profecto unam esse Iesu Christi germanam Ecclesiam, ex luculento ac multiplici sacrarum litterarum testimonio, sic constat inter omnes, ut contradicere christianus nemo ausit. Verum in diiudicanda statuendaque natura unitatis, multos varius error de via deflectit. Ecclesiae quidem non solum ortus sed tota constitutio ad rerum voluntate libera effectarum pertinet genus: quocirca ad id quod revera gestum est, iudicatio est omnis revocanda, exquirendumque non sane quo pacto una esse Ecclesia queat, sed quo unam esse is voluit, qui condidit.

Iamvero, si ad id respicitur quod

[1]) *Enarratio in Psal. CIII*, sermo II, n. 5.

ста на земли“. (На псал. LXXI. ч. 8.) А той же самъ на иншôмъ мѣсци (мовитъ): Церковь заколебає ся, коли заколебає ся основа; но якъ може заколебати ся Христосъ?.. Но понеже не заколебає ся Христосъ, не пôддасть ся и она во вѣки. Где суть тй, котрй говорятъ, що Церковь счезла зъ свѣта коли она и пôддати ся не може?“ (Выясн. до пс. CIII. бес. II. ч. 5.)

Тыхъ то мовбы фундаментôвъ має держати ся, кто шукає правды. То єсть: Христосъ Господь установивъ и устроивъ Церковь; єсли протоє кто пытає ся, якои природы єсть она, то головною рѣчею єсть знати, чого Христосъ хотѣвъ и що дѣйстно здѣлавъ. Пôсля того правила має ся найбôльше доходити єдиньство Церкви, о котрôмъ то єдиньствѣ здавало ся намъ потребнымъ гденещо для загального пожитку въ тôмъ посланію порушити.

Що дѣйстно правдива Церковь Іисуса Христа єсть одна, то се пôсля ясного и численного свѣдоцтва св. Письма єсть всѣмъ такъ вѣдомымъ, що никто изъ Христіянъ не важивъ ся того перечити. Однакожь коли треба розсудити и означити природу єдиньства, то въ тôмъ рôжный блудъ зводитъ многихъ зъ правдивои дороги. Не лише бо початокъ, но цѣлый устрôй Церкви приналежитъ до роду рѣчей свобôдною волею вытвореныхъ: длятого має бути весь осудъ до того ôткликаный що дѣйстно дѣяло ся, и має бути розслѣдженымъ не такъ, якимъ способомъ Церковь може бути одною — но въ якій способъ хотѣвъ ю бути одною, той що ю основавъ.

Єсли отже погляне ся на то, що було учиненымъ то Іисусъ Христосъ не утворивъ и не устроивъ такои

gestum est, Ecclesiam Iesus Christus non talem finxit formavitque, quae communitates plures complecteretur genere similes, sed distinctas, neque iis vinculis alligatas, quae Ecclesiam individuam atque unicam efficerent, eo plane modo, quo Credo unam... Ecclesiam in symbolo fidei profitemur. In unius naturae sortem cooptatur Ecclesia quae est una, quam conantur haereses in multas discindere. Et essentia ergo et opinione, et principio et excellentia unicam esse dicimus antiquam et catholicam Ecclesiam... Ceterum Ecclesiae quoque eminentia, sicut principium constructionis, est ex unitate, omnia alia superans, et nihil habens sibi simile vel aequale[1]). Sane Iesus Christus de aedificio eiusmodi mystico cum loqueretur, Ecclesiam non commemorat nisi unam, quam appellat suam: aedificabo Ecclesiam meam. Quaecumque praeter hanc, cogitetur alia, cum non sit per Iesum Christum condita, Ecclesia Christi vera esse non potest. Quod eminet etiam magis, si divini auctoris propositum consideretur. Quid enim in condita condendave Ecclesia petiit, quid voluit Christus Dominus? Hoc scilicet; munus idem, idemque mandatum in eam continuandum transmittere, quod ipse acceperat a Patre. Id plane statuerat faciendum, idque re effecit. Sicut misit me Pater, et ego mitto vos[2]) Sicut tu me misisti in mundum, et ego misi eos in mundum[3]). Iamvero Christi muneris est vindica-

---

[1]) Clemens Alexandrinus, *Stromatum* lib. VII, cap. 17

[2]) Ioan. XX. 21.

[3]) Ioan. XVII, 18.

Церкви, котра бы обнимала въ собѣ больше що до роду подôбныхъ, но ôтрубныхъ товариствъ и котрî бы не були тыми узлами звязанî, що то утворили бы Церковь не подѣльною и одною въ той майже способъ въ якій вызнаємо въ символѣ вѣры: „Вѣрую въ єдину... Церковь“. Въ одной природы судьбу принимає ся Церковь, котра єсть одна, котру то ересы силуютъ ся роздерти на многî. Мы отже кажемо, що старинна и католицка Церковь єсть самою одною, и єстествомъ и понятями и заложенємъ и преимуществомъ. Въ прочôмъ такожь величавôстъ Церкви, якъ и початокъ утвореня єи походитъ изъ єдиньства перевысшаючи все инше, и не маючи собѣ ничого подôбного або рôвного. (Клим. Алекс. Стром. кн. VII, гл. 17.) Дѣйстно, коли бо Іисусъ Христосъ говоривъ о сѣмъ такôмъ таинственнôмъ будынку не згадує о Церквѣ инакше якъ лише у одной, котру называє „своєю“: „созиждлу Церковь мою“. Котра небудь инша мала бы ся на мысли, кромѣ сеи, не може бути правдивою Церквою Христа, понеже не єсть основаною Іисусомъ Христомъ. Що тымъ єще яснѣйше выходитъ, коли розважитъ ся намѣренє божественного Основателя. Що бо намѣрявъ и хотѣвъ Христосъ Господь въ основанôй або основатись маючôй церквѣ? Се именно; той самый урядъ и то саме порученє, яке отримавъ ôтъ Отца перенести на ню для дальшого проваджeня. То выразно постановивъ бувъ учинити и тоє въ самôй рѣчи выконавъ. „Якоже посла мя Отецъ, и азъ посылаю вы.“ (Іоан. XX, 21.) Якоже мене по-

re ab interitu ad salutem quod perierat, hoc est non aliquot gentes aut civitates, sed omnino hominum, nullo locorum temporumve discrimine, universum genus; venit Filius hominis.. ut salvetur mundus per ipsum[1]). Nec enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri[2]) Itaque partam per Iesum Christum salutem, simulque beneficia omnia quae inde proficiscuntur, late fundere in omnes homines atque ad omnes propagare aetates debet Ecclesia. Quocirca ex voluntate auctoris sui unicam in omnibus terris, in perpetuitate temporum, esse necesse est. Plane plus una ut esse posset, excedere terris et genus hominum fingere novum atque inauditum oporteret.

Hoc ipsum de Ecclesia una quotquot essent ubique et quovis tempore mortales complexura, vidit ac praesignificavit Isaias, cum, futura prospicienti obiecta speciens montis est, celsitudinis exsuperantia conspicui, qui imaginem Domus Domini, videlicet Ecclesiae, expressam gerebat: Et erit in novissimis diebus praeparatus mons domus Domini in vertice montium[3]). Atqui unus iste mons est, in vertice montium locatus: una domus Domini, ad quam omnes gentes vivendi normam petiturae aliquando confluerent: Et fluent ad eam omnes gentes... et dicent: venite et ascendamus

¹) Ioan. III, 17.
²) Act. IV, 12.
³) Isaias, II, 2.

слалъ еси въ міръ и азъ послалъ ихъ въ міръ“. (Іоан. XVII. 18). Задачою же Христа есть привести отъ погибели ко спасеню „що погибло“, се есть не кôлька народôвъ и горожаньствъ, но цѣлкомъ весь безъ рôжницѣ мѣсця и часу людскій рôдъ: „Сынъ человѣческій прійде... да спасется имъ міръ“ (Іоан. III. 17). Нѣсть бо инаго имени подъ небесемъ даного въ человѣцѣхъ, о немже подобаетъ спасти ся намъ“. (Дѣян IV. 12) Тое отже отъ Христа узыскане спасене и заразомъ всѣ зъ того походячй добродѣйства мае Церковь широко розливати на всѣхъ людей и познросторонювати межи всѣ вѣки Длятого то муситъ (церковь) по воли Основателя свого, бути единою по цѣлôй землѣ — по всѣ часы. Такъ есть, бо щобы могла бути бôльше якъ одна Церковь треба бы було выйти поза землю и вытворити новый и нечуваный рôдъ людскій.

То само о однôй Церквѣ, котра мала обняти скôлько бы ихъ було повсюду и въ кождôмъ часѣ смертельныхъ, видѣвъ и назнаменувавъ Исаіа, коли ему проникающему будуще представивъ ся видъ горы щитомъ высокости въ очи впадаючій, котрый выражавъ образъ Дому Божого с. е. Церкви: „Яко будетъ въ послѣдния дни явлена гора Господня и домъ Божій на версѣ горъ“. (Исаі. II. 2). Но ся така одна гора умѣщена на вершку гôръ, есть: одинъ дôмъ господный, до котрого колись всѣ народы, шукаючй за правиломъ житя, прійдутъ: „И прійдутъ къ ней вси языци... и рекутъ: прійдѣте и взыдемъ на гору Господню и въ Домъ Яковля и возвѣститъ намъ путь свой и пойдемъ по

ad montem Domini, et ad domum Dei Iacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis eius[1]). Quem locum cum Optatus Milevitanus attingeret, Scriptum est, inquit, in Isaia propheta: ex Sion prodiet lex, et verbum Domini de Hierusalem. Non ergo in illo monte Sion Isaias aspicit vallem, sed in monte sancto, qui est Ecclesia, qui per omnem orbem romanum caput tulit sub toto caelo. . Est ergo spiritalis Sion Ecclesia, in qua a Deo Patre rex constitutus est Christus, quae est in toto orbe terrarum, in quo est una Ecclesia catholica[2])· Augustinus vero: Quid tam manifestum quam mons? Sed sunt et montes ignoti, quia in una parte terrarum positi sunt Ille autem mons non sic, quia implevit universam faciem terrae: et de illo dicitur; paratus in cacumine montium[3]). Illud accedit, quod Ecclesiam Filius Dei mysticum corpus suum decrevit fore, quocum ipse velut caput coniungeretur, ad similitudinem corporis humani quod suscepit: cui quidem naturali conglutinatione inhaeret naturale caput. Sicut igitur mortale corpus sibi sumpsit unicum, quod obtulit ad cruciatus et necem, ut liberationis humanae pretium exsolveret, sic pariter unum habet corpus mysticum, in quo et cuius ipsius opera facit sanctitatis salutisque aeternae homines compotes: Ipsum (Christum) dedit (Deus) caput supra omnem Ecclesiam, quae est cor-

---

[1]) Ib. 2—3.
[2]) *De Schism. Donatist.*, lib. III. n. 2.
[3]) *In Epist Ioan.* tract. I, n. 13.

нему". (Исаі. II. 2-3). Котре то мѣстце выясняючи Оптатъ Милеветаньскій. каже: „Єсть писано у Исаіи пророка: Отъ Сіона изыдетъ законъ и слово Господне изъ Іерусалима. Не на тôй отже горѣ Сіонъ видитъ Исаіа долину, но на горѣ святôй, котрою єсть Церковь, котра взнесла голову, якъ далеко сягає римска держава, и якъ далеко розтягає ся небо. Єсть отже духовнымъ Сіономъ Церковь, въ котрôй Христосъ поставленый єсть княземъ ôтъ Бога Отца, котра знаходитъ ся по цѣлôмъ крузѣ земскôмъ, въ котрôмъ єсть одна католицка Церковь." (О роздорѣ Донат. кн. III. ч. 2.) Августинъ же (мовитъ): „Що такъ видне якъ гора? Но суть и горы незнанй, понеже положенй суть въ однôй части земли... Не такъ ся гора, понеже наповнила всю тварь земли и о нѣй каже ся, що поставлена на вершку гôръ." (Въ Листѣ Іан. розпр. I. ч. 13.) Къ тому додати треба, що Сынъ Божій постановивъ, що церковь має бути его таинственнымъ тѣломъ, съ котрымъ Ôнъ яко голова сполучивъ бы ся пôсля подобія людского тѣла, котре принявъ; котрому то пôсля природного злученя споєна єсть природна голова. Якъ отже Ôнъ принявъ єдине людске тѣло, котре ôтдавъ на муки и смерть, щобы выплатити цѣну за людске освободженє, такъ само має ôнъ лише одно таинственне тѣло, въ котрôмъ и за котрого то помочію дѣлає людей участниками святôсти и вѣчного спасеня: „Того (Христа) даде (Богъ) главу высше всѣхъ Церкви, яже єсть тѣло его." (Ефес. I.

pus ipsius[1]). Dispersa membra atque seiuncta non possunt eodem cum capite, unum simul effectura corpus, cohaerere. Atqui Paulus, Omnia autem, inquit, membra corporis cum sint multa, unum tamen corpus sunt: ita et Christus[2]). Propterea corpus istud mysticum compactum ait esse et connexum. Caput Christus ex quo totum corpus compactum, et connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri[3]). Quamobrem dispersa a membris ceteris siqua membra vagantur, cum eodem atque unico capite conglutinata esse nequeunt: Unus Deus est, et Christus unus, et una Ecclesia eius et fides una et plebs una in solidam corporis unitatem concordiae glutino copulata. Scindi unitas non potest, nec corpus unum discidio compaginis separari[4]). Quo melius Ecclesiam effingat unicam, similitudinem animati corporis informat, cuius non aliter victura membra sunt, nisi colligata cum capite, vim ad se vitalem ex capite ipso traducant: seiuncta, necesse est emori: Non potest (Ecclesia)... divulsis laceratione visceribus in frusta discerpi. Quidquid a matrice discesserit, seorsum vivere et spirae non poterit[5]). Mortuum vero corpus quid habet cum vivo similitudinis? Nemo enim unquam carnem suam odio habuit: sed nutrit, et foveteam

22-23.) Розсѣянй и розлученй члены не можутъ держати ся съ тою самою головою, такъ щобы могли утворити разомъ одно тѣло. Но Павелъ каже: „Вси же уды єдинаго тѣла многи суще єдино суть тѣло: тако и Христосъ.“ (I. Кор. 12. 12.) Длятого мовитъ, що тѣло то таинственне єсть составлаемо и счинѣваємо. Глава Христосъ изъ негоже все тѣло составляємо и счинѣваємо приличнѣ всяцѣмъ осязаніємъ подаянія, по дѣйству въ мѣру єдиныя коєяждо части.“ (Ефес. 4. 15. 16.) По тôй причинѣ, єсли якй члены розôрванй ôтъ прочихъ членôвъ блукаютъ ся, не можутъ бути зъспоєнй съ тою самою и одинокою головою: „Одинъ Богъ и одинъ Христосъ, и одна Церковь єго и вѣра одна, и нарôдъ одинъ до крѣпкого єдинства тѣла клѣьомъ згоды злученй. Єдиньство не може бути розôрване, ани одно тѣло черезъ розшарпане спôйнѣ розлучене. (Св. Кипр. о єдин. кат. Церкви ч. 23.) Щобы представити єще лѣпше, що Церковь єсть одна, уподобляє ю съ жиючимъ тѣломъ. котрого члены не будутъ могли инакше жити, якъ лише коли злученй съ головою, силу животну ôтъ тои же головы до себе вводятъ: ôтлученй мусятъ вымерти: Не може бути (Церковь)... роздертою въ кавалки черезъ розшарпане вырваныхъ внутрностей. Що ôтъ матерного кореня ôдôйшло бы, не буде могло осôбно жити и ôтдыхати. (Тамже). Якежь подобіє має мертве тѣло съ живымъ? „Никтоже бо когда свою клоть возненавидѣ, но питаетъ и грѣєтъ ю, якоже и Христосъ Цер-

[1]) Ephes. I, 22. 3.
[2]) I. Corinth. XII. 12.
[3]) Ephes. IV, 15. 16.
[4]) S. Cyprianus, *De cath. Eccl. Unitate,* n. 23.
[5]) Id. loc. cit.

sicut et Christus Ecclesiam: quia membra sumus corporis eius, de carne eius et de ossibus eius[1]). Aliud igitur simile Christo incohetur caput, alius Christus, si praeter eam, quae corpus eius est, fingi Ecclesiam alteram libeat. Videte quid caveatis, videte quid observetis, videte quid timeatis. Contingit, ut in corpore humano, imo de corpore aliquod praecidatur membrum, manus, digitus, pes: numquid praecisum sequitur anima? Cum in corpore esset, vivebat: praecisum amittit vitam. Sic et homo christianus catholicus est, dum in corpore vivit: praecisus, haereticus factus est: membrum amputatum non sequitur spiritus[2]). Est igitur Ecclesia Christi unica et perpetua: quicumque seorsum eant, aberrant a voluntate et praescriptione Christi Domini, relictoque salutis itinere, ad interitum digrediuntur. Quisquis ab Ecclesia segregatus adulterae iungitur, a promissis Ecclesiae separatur, nec perveniet ad Christi praemia qui reliquit Ecclesiam Christi. Hanc unitatem qui non tenet, non tenet Dei legem, non tenet Patris et Filii fidem, vitam non tenet et salutem[3]).

At vero qui unicam condidit, is idem condidit unam: videlicet eiusmodi, ut quotquot in ipsa futuri es-

ковь: зане уды єсмы тѣла Єго, отъ плоти Єго и отъ костей Єго.“ (Ефес. V. 29. 30) Єсли бы отже кто захотѣвъ выдумати иншу Церковь, крôмъ тои, котра єсть тѣломъ Єго, нехай бы поставивъ иншу подôбну Христу голову, иншого Христа. Дивѣтъ ся, чого маєте ся хоронити, дивѣтъ ся що заховувати, дивѣтъ ся чого бояти ся. Трафляє ся що въ людскôмъ тѣлѣ, що бôльше, ôтъ тѣла якій членъ, (якъ) рука, палець, нога ôдôтне ся: чи иде душа за ôттятымъ? Коли бувъ въ тѣлѣ, живъ: ôттятый утративъ житє. Такъ и чоловѣкъ Христіянинъ єсть католикомъ, доки жіє въ тѣлѣ: ôттятый, ставъ ся єретикомъ: за ôттятымъ членомъ не иде духъ. (Св. Август. бесѣд. CCLXVII, ч. 4.) Єсть отже Церковь Христова лише одинокою и всѣгдашною: котрî бы окремо ишли, блукають ся противъ воли и приказу Христа Господа и покинувши дорогу спасеня збочують въ погибель. Кто небудь ôдлучившій ся ôтъ Церкви, вяже ся съ прелюбодѣйною, ôтлучає ся ôтъ обѣтниць Церкви: ни не дôйде до нагороды Христа, кто Церковь Христову опустивъ... Кто того единьства не держитъ ся, не держитъ ся закону Божого, не держитъ ся вѣры Отца и Сына, не одержитъ житя и спасеня. (Св. Кипр. о един. церк. кат. ч. 6.)

Но кто утворивъ одиноку, сей утворивъ ю одну, се єсть, того рода, щобы всѣ, скôлько въ нѣй знаходили бы ся, найтѣснѣйшими вязами держали ся сполученî, такъ цѣлкомъ, щобы творили оденъ народъ, одно царство, одно тѣло: „Єдино тѣло

[1]) Ephes. V. 29. 30.
[2]) S. Augustinus, sermo CCLXVII, n. 4.
[3]) S. Cyprianus, *De cath. Eccl. Unitate*, n. 6.

sent, arctissimis vinculis sociati tenerentur, ita prorsus ut unam gentem, unum regnum, corpus unum efficerent: Unum corpus, et unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestrae[1]). Voluntatem hac de re suam Iesus Christus sanxit, propinqua iam morte, augusteque consecravit, ita Patrem adprecatus: Non pro eis rogo tantum, sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me... ut et ipsi in nobis unum sint... ut sint consummati in unum[2]). Imo tam intime nexam iussit esse in sectatoribus suis unitatem tamque perfectam, ut coniunctionem cum Patre suam ratione aliqua imitaretur: Rogo... ut omnes unum sint, sicut tu, Pater, in me, et ego in te[3]). Tantae autem inter homines ac tam absolutae concordiae necessarium fundamentum est convenientia coniunctioque mentium: ex quo conspiratio voluntatum atque agendorum similitudo natura gignitur. Quamobrem, pro sui divinitate consilii, unitatem fidei in Ecclesia sua iussit esse: quae quidem virtus primum est in vinculis iis quae hominem iungunt Deo, et inde nomen fideles accepimus. Unus Dominus, una fides, unum baptisma[4]): videlicet sicut unus Dominus, et baptisma unum, ita omnium christianorum, qui ubique sunt unam esse fidem oportet. Itaque Paulus Apostolus christianos, ut idem sentiant omnes, effugiantque opinionum dissidia non rogat tantum, sed flagitat ac plane obsecrat: Obsecro autem vos, fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi: ut idip-

[1]) Ephes. IV. 4.
[2]) Ioan. XVII, 20. 21—23.
[3]) Ib. 21.
[4]) Epheas, IV, 5.

и единъ духъ якоже и звани бысте въ единомъ упованіи званія вашего.“ (Ефес. IV. 4.) Свою волю що до того, заявивъ Іисусъ Христосъ торжественно при зближаючôй ся уже своѣй смерти, и достойно освятивъ, коли умолявъ такъ Отца: „Не о сихъ же молю токмо, но и о вѣрующихъ словесе ихъ ради въ мя.. да и тіи въ насъ едино будутъ... да будутъ совершени въ едино..“ (Іоан. XVII. 20. 21. 23). Що бôльше ôнъ приказавъ, щобы та еднôсть въ Его послѣдователяхъ була такъ тѣсно злученою и такъ совершенною, щобы въ певнôй мѣрѣ наслѣдовала Его сполучене съ Отцемъ: „Молю.., да вси едино будутъ, якоже ты Отче, въ мнѣ и азъ въ Тебѣ“. (Тамже ст. 21.) Но необходимо потребною основою такого и такъ безвзглядного однодушія помѣжь людьми есть схôднôсть и сполучене умôвъ: зъ чого природно повстае одноцѣльнôсть въ бажаню и одностайнôсть въ дѣланю. Тому то задля божественности свого рѣшеня — приказавъ, щобы въ Его Церквѣ була еднôсть вѣры: котра то честнота есть першою помѣжь тыми вязами, що лучать чоловѣка съ Богомъ, и зъ ôтси мы получили имя: вѣрныхъ. „Единъ Господь, едина вѣра, едино крещеніе“; (Ефес. IV. 5.) то есть, якъ одинъ Господь и одно крещеніе, такъ повинна бути у всѣхъ по всюда Христіянъ, одна вѣра Длятого Апостолъ Павелъ не лише проситъ Христіянъ, але умоляе а майже заклинае, щобы всѣ були тои самои гадки и уникали суперечности мнѣній: „Молю же вы братіе именемъ Господа нашего Іисуса Христа, да тожде глаголите вси, и да не будутъ въ васъ распри;

sum dicatis omnes, et non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu, et in eadem sententia[1]). Quae loca sane non indigent interprete: satis enim per se loquuntur ipsa, Ceteroqui unam esse fidem debere, qui se profitentur christianos, vulgo assentiuntur. Illud potius maximi momenti ac prorsus necessarium, in quo multi errore falluntur, internoscere quae sit istius species et forma unitatis Quod ipsum, ut supra fecimus in caussa simili, non opinatione aut coniectura est, sed scientia rei gestae iudicandum: quaerendo scilicet statuendoque qualem in fide unitatem Iesus Christus esse praeceperit.

Iesu Christi doctrina caelestis, tametsi magnam partem consignata litteris afflatu divino, colligare tamen mentes, permissa hominum ingenio, ipsa non poterat. Erat enim proclive factu ut in varias incideret atque inter se differentes interpretationes: idque non modo propter ipsius vim ac mysteria doctrinae, sed etiam propter humani ingenii varietatem, et perturbationem in studia contraria abeuntium cupiditatum. Ex differentia interpretandi dissimilitudines sentiendi necessitate nascuntur: hinc controversiae, dissidia, contentiones, qualia incumbere in Ecclesiam ipsa vidit proxima originibus aetas. De haereticis illud scribit Irenaeus: Scripturas quidem confitentur, interpretationes vero convertunt[2]). Atque Augustinus: Neque enim nate sunt haereses et quaedam dogmata perversitatis illaqueantia animas et in profundum praecipitantia, nisi dum scripturae bonae

[1]) I. Corinth. I, 10.
[2]) Lib. III. cap. 12, n. 12.

да будете же утверждени въ томже разумѣнiи и въ тойже мысли". (I. Кор. 1. 10.) Тотй мѣсця дѣйсно не потребуютъ товмача, бо они самй собою досыть высказуютъ. Въ прочôмъ загально узнаe ся, що вѣра повинна бути одна у тыхъ, котрй себе Христiянами вызнаютъ. Скорше дуже великои ваги и доконьче потребнымъ се, въ чôмъ многй блудятъ, розпôзнати якiй есть рôдъ и видъ тои едности. А тое якъ мы въ подôбнôмъ случаю высше здѣлали, не мае ся пôсля мнѣнiя и здогаду розсуджувати, лишь пôсля знаня самои подѣѣ: именно розслѣджуючи и порѣшаючи, якою бы то була ся еднôсть въ вѣрѣ, котру Iисусъ Христосъ приказавъ.

Хотяй небесна наука Iисуса Христа есть въ великôй части списана вдохновенемъ Божимъ, однакъ полишена духови людскому, не могла сама умы сполучити. Понеже могло легко стати ся, що она пôдпала бы розличнымъ и мѣжь собою рôжнячимъ ся поясненямъ: и то не лише задля высокого значеня и таинствъ самои науки, но и задля рôжнородности дарованъ людскихъ и перешкоды пристрастiй розходячихъ ся въ противнй стремленя. Зъ рôжнородности поясненя повстаютъ конечно и змѣнности понятiй; зъ того споры, незгоды и суперечки, якй вдерати ся въ Церковь бачивъ вже самъ найблизшiй початкамъ вѣкъ. О еретикахъ пише Iреней се: „Въ правдѣ признаютъ писанiя, но перекручуютъ поясненя (кан. III гл. 12. Ч. 12.) А Августинъ: „Не повстали бо ересы и деякй переворотнй науки, котрй обмотуютъ души и въ погибель метаютъ якъ, якъ лише тогды, коли добрй писанiя понимаютъ ся не добре". (До Еванг. Iоан. розпр.

intelliguntur non bene[1]). Ad coniugandas igitur mentes, ad efficiendam tuendamque concordiam sententiarum, ut ut extarent divinae litterae, omnino erat alio quodam principio opus. Id exigit divina sapientia neque enim Deus unam esse fidem velle potuit, nissi conservandae unitatis rationem quamdam idoneam providisset; quod et sacrae litterae perspicue, ut mox dicturi sumus, significant. Certe infinita Dei potentia nulli est vincta vel adstricta rei, omniaque sibi habet obnoxie, velut instrumenta parentia. De isto igitur principio externo, dispiciendum, quodnam ex omnibus, quae essent in potestate sua, Christus optarit. Quam ob rem oportet christiani nominis revocare cogitatione primordia.

Divinis testata litteris, eademque vulgo cognita commemoramus. Iesus Christus divinitatem divinamque legationem suam miraculorum virtute comprobat: erudire verbo multitudinem ad caelestia insistit, omninoque iubet ut sibi fides docenti adiungatur, hinc praemiis illinc poenis propositis sempiternis: Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi[2]). Si opera non fecissem in eis, quae nemo alius fecit, peccatum non haberent[3]). Si autem facio (opera), et si mihi non vultis credere, operibus credite[4]). Quaecumque praecipit, eadem omnia auctoritate praecipit: in exigendo mentis assensu nihil excipit, nihil secernit. Eorum igitur qui Iesum audissent, si adipisci salutem vellent,

[1]) *In Evang. Ioan.* tract. XVIII. cap. 5, n. 1.
[2]) Ioan. X. 37
[3]) Ioan. XV. 24
[4]) Ioan. X. 38.

XVIII, гл. 5, ч. 1) Прото для сполученя умôвъ, для вытвореня и захованя згоды мнѣній хотяй истновало св. Писаніє, потребно потребно було доконечно якоись иншои основы. Того домагає ся Божа премудрôсть: бо Богъ не могъ хотѣти, щобы була єдна вѣра, єсли бы для захованя єдности не бувъ постаравъ ся о яке ôтповѣдне средство; що, якъ заразъ высказати намѣряємъ ясно зазначує и св. Писаніє. Безъ сумнѣву — безконечна могучôсть Божа не єсть звязана або сцѣплена съ ніякою рѣчею, и все має собѣ пôдчинене, мовбы орудія послушнї. Треба отже розглянути ся за тымъ внѣшнымъ правиломъ, котре Христосъ выбравъ изъ всѣхъ, якї були въ Єго власти. По тôй причинѣ належитъ прикликати въ память початки Христіяньского имени.

Наводимъ се, що єсть посвѣдчене черезъ Боже Писаніе и прилюдно звѣстне. Іисусъ Христосъ стверджує божество и своє Боже пôсланництво силою чудесъ: не перестає обучати товпы народа словомъ о рѣчахъ небесныхъ и приказує рѣшучо, щобы Єму научаючому дати вѣру, назначуючи будьто нагороды будьто вѣчнї кары: „Аще не творю дѣла Отца моєго не имите ми вѣры.“ (Іоан. X. 37.) „Аще дѣлъ не быхъ сотворилъ въ нихъ, ихже инъ никтоже сотвори грѣха не быша имѣли“. (Іоан. XV. 24.) „Аще ли творю дѣла, аще и мнѣ не вѣруєте дѣламъ моимъ вѣруйте“. (Іоан. X. 38.) Що небудь приказує, все приказує тою самою властію; жадаючи згоды розуму, ничого не выймає, ничого не розрôжняє. Довжностію отже тыхъ котрї бы Іисуса слухали, наколи бы хотѣли осягнути спасеніє, було не лише науку Єго приняти въ загалѣ,

officium fuit non modo doctrinam eius accipere universe, sed tota mente assentiri singulis rebus, quas ipse tradidisset: illud enim repugnat, fidem vel una in re non adhiberi Deo.

Maturo in caelum reditu, qua ipse potestate missus a Patre fuerat, eadem mittit Apostolos, quos spargere ac disseminare iubet doctrinam suam: Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes... Docentes eos servare omnia, quaecumque mandavi vobis[1]). Salvos fore, qui Apostolis paruissent, qui non paruissent, interituros: Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur[2]). Cumque illud sit providentiae Dei maxime congruens, ut muneri praesertim magno atque excellenti praeficiat neminem, quin pariter suppeditet unde liceat rite defungi, idcirco Iesus Christus missurum se ad discipulos suos Spiritum veritatis pollicitus est eumque in ipsis perpetuo mansurum: Si autem abiero, mittam eum (Paraclitum) ad vos... Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem[3]) Et ego rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum, Spiriritum veritatis[4]). Ille testimonium perhibebit de me: et vos testimonium perhibebitis[5]). Hinc doctrinam Apostolorum religiose accipi sancteque servari perinde imperat ac suam: Qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me

[1]) Matth. XXVIII. 18—19—20.
[2]) Marc. XVI. 16.
[3]) Ioan. XVI. 7—13.
[4]) Ioan. XIV. 16—17.
[5]) Ioan. XV. 26—27.

но всею душею згодитись на всѣ поодинокій рѣчи, котрй Онъ самъ бувъ передавъ: бо було бы противорѣчивымъ, хоть бы и въ одной рѣчи не дати вѣры Богу.

Наспѣвшому поворотови до неба, съ якою властію самъ отъ Отца посланый бувъ, съ такою посылаю Апостоловъ, котрымъ приказуе розсѣвати и розпростороняти свою науку: „Даде ся мнѣ всяка власть на небеси и на земли. Шедше убо научите вся языки... Учаще ихъ блюсти вся елика заповѣдахъ вамъ“. (Мат. XXVIII, 18, 19, 20.) Котрй бы повинувались Апостоламъ будутъ спасенй, котрй бы неповинувались погибнутъ. „Иже вѣру иметъ и крестися спасенъ будетъ: а иже не иметъ вѣры осужденъ будетъ.“ (Марк. XVI. 16). А понеже се есть провѣдѣнію Божому цѣлкомъ отповѣдне, що на урядъ особенно важный и взнеслый не поставляе никого, щобы заразомъ не подати и спромòжности той же належито сповнити, протое приобѣцявъ Іисусъ Христосъ, пòслати своимъ ученикамъ Духа истины и той мае на завсѣгда оставати въ нихъ. „Аще ли иду послю его (Утѣшителя) къ вамъ... Єгда же пріидетъ онъ, Духъ истины наставитъ вы на всяку истину“. (Іоан. XVI, 7—13). „И азъ умолю Отца и иного Утѣшителя дастъ вамъ да будетъ съ вами во вѣки.“ (Іоан. XIV. 16. 17). Той свидѣтельствуетъ о мнѣ; и вы же свидѣтельствуете.“ (Іоан. XV. 26. 27.) Протое приказуе, щобы наука Апостолòвъ принималась боговѣйно и свято заховалась, яко его (власна): „Слушаяй васъ мене слушаетъ, презираяй васъ меме презираетъ.“ (Лук. X. 16.)

spernit[1]). Quamobrem legati Apostoli a Iesu Christo sunt non secus ac ipse legatus a Patre: Sicut misit me Pater, et ego mitto vos[2]): propterea quemadmodum dicto audientes Christo esse Apostolos ac discipulos oportuit, ita pariter fidem adhibere Apostolis debuerant, quoscumque ipsi ex mandato divino docuissent. Ergo Apostolorum vel unum repudiare doctrinae praeceptum plane non plus licuit, quam de ipsius Christi doctrina reiecisse quicquam — Sane Apostolorum vox, illapso in eos Spiritu sancto, quam latissime insonuit. Quacumque vestigium posuissent, perhibent se ab ipso Iesu legatos. Per quem (Iesum Christum) accepimus gratiam, et apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius[3])! divinamque eorum legationem passim Deus per prodigia in aperto ponit. Illi autem profecti praedicaverunt ubique, Domino cooperante, et sermonem confirmante, sequentibus signis[4]). Quem vero sermonem? eum utique, qui id omne comprehenderet quod ipsi ex magistro didicissent: palam enim aperteque testantur, nihil se eorum posse, quae viderant quaeque audierant, non loqui.

Sed, quod alio loco diximus, non erat eiusmodi munus apostolicum, ut aut cum personis Apostolorum interire posset, aut cum tempore labi, quippe quod et publicum esset et saluti generis humani institutum. Apostolis enim mandavit Iesus Christus

[1]) Luc. X. 16.
[2]) Ioan. XX. 21.
[3]) Rom. I. 5.
[4]) Marc. XVI. 20.

По тôй причинѣ Апостолы высланй суть ôтъ Іисуса Христа, не инакше, якъ Ôнъ самъ пôсланый ôтъ Отца: „Якоже посла мя Отецъ, и азъ посылаю вы“. (Іоан. XX. 21.) Тому якъ Апостоламъ и ученикамъ належало ся слухати слова Христа, такъ подôбно довжнй були вѣру дати Апостоламъ всѣ, котрыхъ они по приказу Божому мали бы обучати. Не менше отже не вôльно було цѣлкомъ хотя бы и одного приказу науки Апостолôвъ ôткидати, якъ ôткиненымъ бути не могло, що небудь зъ самои науки Христа. Дѣйстно, голосъ Апостолôвъ, по зôсланю на нихъ Духа св., давъ ся чути якъ найширше. Денебудь вступили були, представляютъ себе яко пôслаными ôтъ самого Іисуса Христа: „Имже (Іисусомъ Христомъ) пріяхомъ благодать и апостольство въ послушаніе вѣры въ всѣхъ языцѣхъ о имени єго.“ (Римл. І. 5.), и божественне ихъ посланництво часто Богъ чудесами доказує: „Они же изшедше, проповѣдаша всюду, Господу поспѣшествующу и слово утверждающу послѣдствующими знаменьми.“ (Марк. XVI. 20.) Но яке слово (науку)? певно то, котре мѣстило всьо то, що они научили ся були ôтъ учителя; бо явно и отверто посвѣдчаютъ, що они не можутъ ничого зъ того замовчати, що видѣли и що чули.

Но, що на иншôмъ мѣсци сказалисьмо, не бувъ сей урядъ апостольскій того рода, щобы мôгъ чи то съ особами Апостолôвъ загинути, чи то съ часомъ упасти, понеже ôнъ бувъ всенародный и для спасенія роду людского постановленый. Бо Іисусъ Христосъ приказавъ Апостоламъ, щобы проповѣдали Евангеліє всея твари, и несли имя єго предъ языки и цари и щобы

ut praedicarent evangelium omni creaturae et portarent nomen ipsius coram gentibus et regibus, et ut sibi testes essent usque ad ultimum terrae. Atque in tanti perfunctione muneris adfore se pollicitus eis est, idque non ad aliquod vel annos vel aetates, sed in omne tempus, usque ad consummationem saeculi. Quam ad rem Hieronymus: Qui usque ad consumationem saeculi cum discipulis se futurum esse promitit, et illos ostendit semper esse victuros et se numquam a credentibus recessurum[1]). Quae quidem omnia in solis Apostolis, supremae necessitati ex humana conditione obnoxiis, qui vera esse potuissent? Erat igitur provisum divinitus ut magisterium a Iesu Christo institutum non iisdem finibus, quibus vita Apostolorum, terminaretur, sed esset perpetuo mansurum. Propagatum revera ac velut in manus de manu traditum videmus. Nam consecravere episcopos Apostoli, quique sibi proxime succederent in ministerio verbi, singillatim designavere. — Neque hoc tentum! illud quoque sanxere in successoribus suis, ut et ipsi viros idoneos adlegerent, quos, eadem auctoritate auctos, eidem praeficerent docendi officio et muneri: Tu ergo, fili mi confortare in gratia, quae est in Christo Iesu: et quae audisti a me per multos testes, haec commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt et alios docere[2]). Qua de caussa sicut Christus a Deo, et Apostoli a Christo, sic episcopi et quotquot Apostolis successere, missi ab Apostolis sunt: Apostoli nobis

[1]) *In matth.* iib. IV. cap. 28, v. 20.
[2]) II. Tim. II. 1—2.

були єму свидѣтелями ажь до послѣдного краю земли. А при сповнюваню такъ важного уряды приобѣцявъ имъ, що самъ буде съ ними, и то не до кôлька чи то лѣтъ, чи вѣкôвъ, що на весь часъ даже до скончанія вѣка. До сеи рѣчи пише св. Іеронимъ: „Кто приобѣцює, що хоче зôстати съ учениками до кôнця свѣта, той доказує и що они всегда жити будутъ и що ôнъ николи не ôтступитъ ôтъ вѣрующихъ.“ (До Мат. кн. IV. гл. 28 ст. 20.) Но якжежь то всьо могло бы було справдитись на самыхъ Апостолахъ, котрй пôсля людскои природы пôдпадаютъ смерти? Було отже божественно зараджено, щобы чинъ учительскій установленый ôтъ Іисуса Христа не бувъ ограниченый тыми самыми межами якъ житє Апостолôвъ, но щобы на всегда позôставъ. Дѣйстно видимъ (тойже чинъ) розширеный и мовь бы зъ руки до рукъ переданый. Понеже Апостолы посвятили Епископôвъ и назначили поодиноко тыхъ, котрй мали имъ послѣдовати въ служенію слова. Не лише то: они узаконили такожь для своихъ наслѣдникôвъ, щобы и они прибирали собѣ способныхъ мужей, котрыхъ бы надѣленыхъ тою самою властію мали поставляти въ тôмъ же обовязку и урядѣ: „Ты убо чадо моє, возмагай во благодати, яже о Хрістѣ Іисусѣ, и яже слишалъ єси отъ мени многими свѣдѣтели сія предаждъ вѣрнымъ человѣкомъ, иже довольни будутъ и иныхъ научити.“ (П. Тим. II. 1. 2.) Зъ тои причины, якъ Христосъ ôтъ Бога, и Апостолы ôтъ Христа, так Епископы и скôлько послѣдували Апостоламъ, суть ôтъ Апостолôвъ посланй: „Апостолы поставленй були намъ проповѣдниками

Evangelii praedicatores facti sunt a Domino Iesu Christo, Iesus Christus missus est a Deo. Christus igitur a Deo, et Apostoli a Christo et factum est utrumque ordinatim ex voluntate Dei. Per regiones igitur et urbes verbum praedicantes, primitias earum spiritu cum probassent, constituerunt episcopos et diaconos eorum qui crediturі erant... Constituerunt praedictos, et deinceps ordinationem dederunt, ut quum illi decessissent, ministerum eorum alii viri probati exciperent[1]. Permanere igitur necesse est ex una parte constans atque immutabile officium accipiendi profitendique omnem illorum doctrinam. Quod praeclare Cyprianus iis verbis illustrat: Neque enim Dominus noster Iesus Christus cum in Evangelio suo testaretur inimicos suos esse eos, qui secum non essent, aliquam speciem haereseos designavit: sed omnes omnino qui secum non essent et secum non colligentes, gregem suum spargerent, adversarios esse ostendit, dicens: Qui non est mecum adversus me est; et qui non mecum colligit spargit[2].

Hic Ecclesia praeceptis instituta sui memor officii, nihil egit studio et contentione maiore, quam ut integri-

[1]) S. Clemens Rom. Epist. I. ad Corinth. capp. 42. 44.

[2]) Epist. LXIX. ad Magnum, n. 1.

Евангелія ôтъ Господа Іисуса Христа, Іисусъ Христосъ пôсланый бувъ ôтъ Бога. Христосъ отже ôтъ Бога, а Апостолы ôтъ Христа и одно и друге стало ся порядочне зъ воли Божои.. Коли отже они проповѣдаючи въ областяхъ и мѣстахъ слово, досвѣдчили духомъ тыхъ же первенцѣвъ, поставили Епископôвъ и Діяконôвъ надъ тыми котрӣ мати вѣрувати.. Поставили згаданыхъ, а потôмъ дали приказъ, щобы коли умерли бы тамтотӣ, переняли урядъ ихъ другӣ досвѣдченӣ мужѣ. (Св. Клим. Рим. Посл. І. ко Коринт. гл. 42, 44.) Потребнымъ отже есть, щобы зъ одной стороны, перебувъ Христосъ: съ другои стороны постоянный и незмѣнный обовязокъ принятя и вызнаваня цѣлои тыхъ же науки. Що пресвѣтло поясняє Кипріянъ тыми словами: „Ни бо Господь нашъ Іисусъ Христосъ, коли въ своємъ Евангелію освѣдчавъ, що Єго ворогами суть тӣ, котрӣ не були бы съ нимъ, вказувавъ на якій тамъ рôдъ єресей; но цѣлкомъ всѣхъ, котрӣ не були бы съ нимъ, и що съ нимъ не збираючи, єго стадо розганяли, тыхъ указує бути противниками, мовячи: Кто не єсть зô мною противъ мене єсть; и кто не собирає зô мною, той розсыпує.“ (Листъ. LXIX до Магнаю. 1).

Церковь поучена тыми приказами, памятна своєи довжности, ничого не дѣлала съ бôльшимъ намаганємъ, якъ щобы цѣлôсть вѣрѣ съ всѣхъ сторонъ охороняти. Тому уважає мовь ворогôвъ и далеко ôтъ себе

tatem fidei omni ex parte tueretur. Hinc perduellium habere loco et procul amandare a se; qui de quolibet doctrinae suae capite non secum una sentirent. Ariani, Montanistae, Novatiani, Quartadecumani, Eutychiani certe doctrinam catholicam non penitus omnem, sed partem aliquam deseruerant: haereticos tamen declaratos, eiectosque ex Ecclesiae sinu quis ignorat fuisse? Similique iudicio damnati, quotquot praforum dogmatum auctores variis temporibus postea consecuti sunt. Nihil periculosius his haereticis esse potest, qui cum integre per omnia decurrant, uno tamen verbo, ac si veneti gutta, meram illam ac simplicem fidem Dominicae et exinde apostolicae traditionis inficiunt[1]. Idem semper Ecclesiae mos, idque sanctorum Patrum consentiente iudicio: qui scilicet communionis catholicae expertem et ab Ecclesia extorrem habere consueverunt, quicumque a doctrina, authentico magisterio proposita, vel minimum discessisset. Ephiphanius Augustinus, Theodoretus haereseon sui quisque temporis magnum recensuere numerum. Alia Augustinus animadvertit posse genera invalescere, quorum vel uni si quis assentiatur, hoc ipso ab unitate catholica seiungitur. Non omnis, qui ista (numeratas videlicet haereses) non credit, consequenter debet se christianum catholicum iam putare vel dicere. Possunt enim et haereses aliae, quae in hoc opere nostro commemoratae non sunt, vel esse vel fieri, quarum aliqam quis-

[1]) Auctor *Tractatus de Fide Orthodoxa contra Arianos*.

проганяє тыхъ всѣхъ, котрî въ якôй будь точцѣ своєи науки, разомъ съ нею не згаджали ся. Аріаны, Монтанисты, Новаціаны, Квартадекуманы, Евтихіаны запевно не цѣлкомъ всю науку католицку, но якусь часть покинули: а таки кому не вѣдомо, що они були яко еретики обвѣщенî и изъ лона церкви выкиненî? Подôбнымъ вырокомъ засудженî зôстали, скôлько потôмъ въ рôжныхъ часахъ настало творцѣвъ ложныхъ наукъ. „Не може ничого бути небезпечнѣйшимъ ôтъ тыхъ еретикôвъ, що коли загально безъ нарушеня переходятъ, однымъ же словомъ, мовбы краплею трутины чисту ону и просту вѣру Господнього а зъ ôтси апостольского преданя заражуютъ“. (Авторъ Розправы о правосл. вѣрѣ прот. Аріянъ). Такій бувъ всегда звычай Церкви, а се за згôднымъ судомъ св. Отцѣвъ: котрî то кождого, що ôтступивъ бувъ хотя бы и въ чôмъ найменшôмъ, ôтъ науки достовѣрнымъ учительствомъ предложенои, звыкли були уважати за лишеного общеня католицкого и выключеного изъ Церкви Епифаній, Августинъ, Теодоретъ выказали кождый свого часу велике число ересей. Августинъ примѣчає, що могутъ повстати другî роды (ересей) єсли бы же кто хотя бы и съ одною зъ тыхъ згаджавъ ся, тымъ самымъ ôтъ католицкои єдности ôтлучає ся: Не каждый кто не вѣритъ въ тîже (т. є. въ вычисленî ересы), тымъ самымъ має ся уважати и звати христіяниномъ католикомъ. Бо можутъ еще иншî ересы, о котрыхъ въ нашôмъ дѣлѣ не згадувано або бути або повстати, ктобы же и однои зъ тыхъ же державъ ся, не буде

quis tenuerit, christianus catholicus non erit[1]).

Istam tutandae unitati, de qua dicimus, institutam divinitus rationem urget beatus Paulus in epistola ad Ephesios; ubi primum monet, animorum concordiam magno studio conservandam: solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis[2]): cumque concordes animi caritate esse omni ex parte non possint, nisi mentes de fide consentiant, unam apud omnes vult esse fidem: Unus Dominus, una fides: ac tam perfecte quidem unam, ut errandi discrimen omne prohibeat: Ut iam non simus parvuli fluctuantes, et circumferamur omni vento doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris. Idque non ad tempus servari docet oportere, sed donec occurramus omnes in unitatem fidei... in mensuram aetatis plenitudinis Christi. Sed eiusmodi unitatis ubinam Iesus Christus posuit principium inhoandae, praesidium custodiendae? In eo videlicet, quod, Ipse dedit quosdam quidem Apostolos... alios autem pastores, et doctores, ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi. Quare vel inde ab ultima vetustate hanc ipsam regulam doctores Patresque et sequi consueverunt et uno ore defendere. Origines: Quoties autem (haeretici) canonicas proferunt scripturas, in quibus omnis christianus consentit et credit, videntur dicere: ecce in domibus verbum est veritatis. Sed

[1]) *De Haeresibus*, n. 88.
[2]) IV. 3 et seqq.

Христіяниномъ католицкимъ. (Св. Авг. о ерес., ч. 88.).

Ту Богомъ для збереженя єдности установлену мѣру о котрôй єсть бесѣда пôдноситъ блаженный Павелъ въ посланю до Ефесеѣвъ, де по перше упоминає, що належитъ удержувати съ великою старанностію єднодушнôсть: „тщаще ся блюсти єдиненіє духа въ союзѣ мира. (Ефес. IV. 3...): а понеже єднодушнѝ не можутъ бути изъ всѣхъ сторôнъ такими и що до любви, єсли умы ихъ не згоджуютъ ся въ вѣрѣ, то хоче, щобы вѣра була у всѣхъ одна: Єдинъ Господь, єдина вѣра, и то такъ дѣйстно одна, щобы выключала всяке небеспеченьство збдудженя: „да не бываємъ ктому младенцы влающеся и скитающеся всякимъ вѣтромъ ученія, въ лжи человѣчестѣй, въ коварствѣ козній лщенія... (Тамже). И то учитъ, що се заховати належитъ не на (якійсь) часъ, но: „дондеже достигнемъ вси въ соединеніє вѣры.. въ мѣру возраста исполненія Хрістова“. (Тамже). Но въ чôмъ же поставивъ Іисусъ Христосъ основу для утвореня такои єдности, оборону для єи збереженя? Въ тôмъ именно, що: „Далъ єсть овы убо Апостолы... овы же пастыры и учителы, въ совершенію святыхъ въ дѣло служенія, въ созиданіє тѣла Хрістова. (Тамже). Тому то учителѣ и Отци вже ôтъ найдавнѣйшои старины звыкли були тому самому правилу послѣдувати и однодушно боронити. — Оригенесъ: „Скôлько же разôвъ (єретики) наводятъ намъ каноничнѝ писанія, съ котрыми кождый Христіянинъ годитъ ся и тымъ же вѣритъ, выдають ся намъ казати:

nos illis credere, non debemus, nec exire a prima et ecclesiastica traditione, nec aliter credere, nisi quemadmodum per successionem Ecclesiae Dei tradiderunt nobis[1]). Irenaeus· Agnitio vera est Apostolorum doctrina... secundum successiones episcoporum... quae pervenit usque ad nos custoditione sine fictione scripturarum tractatio plenissima[2]). Tertulianus vero: Constat proinde, omnem doctrinam, quae cum illis Ecclesiis apostolicis matricibus et originalibus fidei conspiret, veritati deputandam, sine dubio tenentem quod Ecclesiae ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo accepit.. Communicamus cum Ecclesiis apostolicis, quod nulli doctrina diversa: hoc est testimonium veritatis[3]). Atque Hilarius: Significat (Christus e navi docens) eos, qui extra Ecclesiam positi sunt, nullam divini sermonis capere posse intelligentiam. Navis enim Ecclesiae typum praefert, intra quam verbum vitae positum et praedicatum hi qui extra sunt et arenae modo steriles atqe inutiles adiacent, intelligere non possunt[4]). Rufinus Gregorium Nazianzenum laudat et Basilium, quod solis divinae scripturae voluminibus operam dabant, earumque intelligentiam non ex propria praesumptione, sed ex maiorum scriptis et

[1]) *Vetus Interpretatio Commentariorum in Matth.*, n. 46.
[2]) *Contra Haeres,* lib. IV, cap. 33, n. 8.
[3]) *De praescrip.* cap. XXI.
[4]) *Comment. in Matth.* XIII, n. 1.

Дивись въ домахъ нашихъ есть слово правды. Но мы не маємо имъ вѣрити, ани не ôтступати ôтъ першого и церковного переданя, ни инакше вѣрити, якъ лишь такъ, якъ передали намъ Церкви Божій черезъ наслѣдство. (Старинне толкованє выясн. до Мат. ч. 46.). Ириней! „Правдиве знанє есть наука Апостолôвъ.. пôсля наслѣдства Епископôвъ... котре то найповнѣйше выложенє дôйшло ажь до насъ съ захованемъ безъ зопсованя писаній. (прот. Єрес. кн. IV. гл. 33. ч. 8.). Тертуліанъ же: Певнымъ отже есть, що всяка наука, котра згаджаєся съ апостольскими Церквами, оными матерами и первоначалами вѣры, маєсь уважати правдивою, понежо безъ сумнѣву удержує то, що Церкви ôтъ Апостолôвъ, Апостолы ôтъ Христа, Христосъ ôтъ Бога получивъ.. Лучимо ся съ апостольскими Церквами, понеже жадна не має ôтмѣнной науки, се есть свѣдоцтво правды. (О задавн. гл. XXI). А Илярій: „Заявляє (Христосъ научаючи зъ корабля) що тй, котрй поза Церквою находятъ ся, не можутъ зрозумѣти науки божественнои. Бо корабель представляє образъ Церкви, въ нутрѣ котрои зложене и проповѣдане слово живота, котре то тй, що суть внѣ и неначе пѣсокъ побôчь лежатъ безплодни и безпожиточнй, зрозумѣти не можутъ“. (Выкладъ до Мат. XIII., ч. 1.). Руфинъ хвалитъ Григорія Назіанзеньского и Василія, понеже занимали ся самыми книгами Божого писанія и тыхъ жезмыслъ

auctoritate sequebantur, quos et ipsos ex apostolica successione intelligendi regulam suscepisse constabat[1]).

не изъ власного упереджения, но изъ письмъ и поваги попередникôвъ выслѣджували, о котрыхъ то вѣдомо, що и они самй правило зрозумѣня тыхъ же изъ апостольского наслѣдства приняли". (Ист. Церк. кн. II. гл. 9.).

Quamobrem, id quod ex iis, quae dicta sunt, apparet, instituit Iesus Christus in Ecclesia vivum, authenticum idemque perenne magisterium, quod suapte potestate auxit, spiritu veritatis instruxit, miraculis confirmavit: eiusque praecepta doctrinae aeque accipi ac sua voluit gravissimeque imperavit. Quoties igitur huius verbo magisterii edicitur, traditae divinitus doctrinae complexu hoc contineri vel illud, id quisque debet certo credere, verum esse: si falsum esse ullo modo posset, illud consequatur, quod aperte repugnat, erroris in homine ipsum esse auctorem Deum: Domine, si error est, a te decepti sumus[2]). Ita omni amota dubitandi caussa, ullamne ex iis veritatibus potest cuiquam fas esse respuere, quin se det hoc ipso praecipitem in apertam haeresim? quin, seiunctus ab Ecclesia, doctrinam christianam una complexione repudiet universam? Ea quippe est natura fidei, ut nihil tam repugnet quam ista credere, illa reiicere. Fidem enim Ecclesia profitetur esse virtutem supernaturalem, qua, Dei adiuvante et aspirante gratia, ab eo revelata vera esse credimus, non propter intrinsecam rerum veritatem naturali rationis lumine perspectam, sed propter auctoritatem ipsius Dei revelantis, qui nec falli nec

Изъ того отже що сказане було показуе ся, що Іисусъ Христосъ установивъ въ Церквѣ живый, достовѣрный и той безпрерывный урядъ учительскій, котрый власною повагою збогативъ, духомъ правды заосмотривъ, чудесами ствердивъ: и хотѣвъ и якъ найусильнѣйше повелѣвъ, щобы того законы були зарôвно приниманй якъ Его власнй.— Скôлько отже разôвъ словомъ того уряду учительского высказуе ся, що въ обемѣ тои Богомъ переданои науки се або то мѣститъ ся то кождый повиненъ на певно вѣрити, що то есть правдиве: бо если бы то якимъ способомъ могло бути ложнымъ, зъ того послѣдовало бы щось такого, що отверто есть противорѣчивымъ, що мовбы самъ Богъ бувъ творцемъ блуду мѣжь людьми: Господи, если есть блудъ, то мы ôтъ Тебе зôсталисьмо обманенй. (Рих. ôтъ св. Виктора о Тройцѣ кн. I., гл. 2.). Коли отже такъ усунена есть всяка причина сумнѣву, чижь може бути кому дозволенымъ, котру небудь зъ тыхъ правдъ ôткидати, такъ щобы тымъ самымъ не попавъ въ отверту ересь? щобы ôтлученый ôтъ Церкви не ôтказавъ ся, еднымъ замахомъ цѣлои науки христіяньскои? Така бо есть дѣйстно природа вѣры, що нѣтъ ничого ей такъ противорѣчного, якъ щобы въ то вѣрити, тамто ôткидати. Понеже Церковь вызнае, що вѣра есть надприродна, честнота, котрою мы за помочею и вдохновенемъ Божимъ вѣруемо

[1]) *Hist. Eccl.* lib, II, cap 9.
[2]) Richardus de S. Victore, *De Trin.* lib. I, cap. 2.

fallere potest[1]). Si quid igitur traditum a Deo liqueat fuisse, nec tamen creditur. Quod enim Iacobus Apostolus de delicto indicat in genere morum, idem de opinionis errore in genere fidei iudicandum: Quicumque... offendat... in uno, factus est omnium reus[2]): imo de opinionis errore, multo magis Omnis enim violata lex minus proprie de eo dicitur qui unum peccavit, propterea quod maiestatem Dei legum latoris sprevisse, non nisi interpretanda voluntate, videri potest. Contra is, qui veritatibus divinitus acceptis vel uno in capite dissentiat, verissime fidem exuit funditus, quippe qui Deum, quatenus summa veritas est et proprium notivum fidei, recusat vereri: In multis mecum, in paucis non mecum: sed in his paucis, in quibus non eis prosunt multa, in quibus mecum[3]). Ac sane merito: qui enim sumunt de doctrina christiana, quod malunt, ii iudicio suo nituntur, non fide: iidemque minime in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi[4]), sibimetipsis verius obtemperant, quam Deo: Qui in Evangelio quod vultis, non creditis; quod vultis, non creditis, vobis potius quam Evangelio creditis[5]).

[1]) Conc. Vat sess. III. cap. 3.
[2]) II, 10.
[3]) S. Augustinus, *in Psal. LIV*, n. 19.
[4]) II. Corinth. X, 5.
[5]) S. Augustinus, lib. XVII *Contra Faustum Manichaeum*.

яко правдиве що Ôнъ обявивъ не задля внутреннои правдивости рѣчей понятои природнымъ свѣтломъ розуму, но задля поваги самого Бога обявляючого, котрый не може бути ни обманеный ни обманити". (Соборъ Ват. засѣд. III, гл. 3.). Єсли отже єсть явнымъ, що щось ôтъ Бога було переданымъ, а таки не вѣритъ ся, то и цѣлкомъ въ нищо не вѣритъ ся Божою вѣрою. Бо то що Апостолъ Яковъ заявляє о проступку въ родѣ обычаѣвъ, то само о блудѣ мнѣнія въ родѣ ôтносячôмъ ся до вѣры судити належитъ: „Иже бо... согрѣшитъ... въ єдиномъ, бысть всѣхъ повиненъ; (Як. II. 10.) ба ще далеко бôльше о блудѣ мнѣній. Бо не цѣлкомъ властиво каже ся о тôмъ, котрый въ однôмъ згрѣшивъ, що ôнъ нарушивъ цѣлый законъ, тому що пôзнати можна чи кто зневажавъ величество Бога законодавця, лише по выслѣдженю волѣ. Противно той, кто не згаджає ся хоть бы и въ однôй точцѣ съ правдами божественно принятыми, той справдешно вызувъ ся цѣлкомъ зъ вѣры, яко той, котрый ôтказує ся чтити Бога о скôлько Ôнъ єсть найвысша правда и властива причина вѣры: Въ многихъ зô мною въ немногихъ не зô мною: но и въ тыхъ не многихъ, въ котрыхъ не зô мною, не поможутъ тѝ, многѝ, въ котрыхъ зô мною". (Св. Авг. до Псаль LIV. ч. 19.). И дѣйстно слушно: понеже тѝ, що пріймаютъ зъ науки Христіяньскои що имъ до вподобы, такѝ опираютъ ся на своимъ судѣ, не на вѣрѣ: и таковѝ совсѣмъ не „плѣняюще всякъ разумъ въ послушаніє Хрістово", (II Корин. X, 5.), самымъ собѣ, дѣйстно радше пивинуютъ ся якъ Богу: „Вы котрѝ въ

Quocirca nihil Patres in Concilio Vaticano condidere novi, sed institutum divinum, veterem atque constantem Ecclesiae doctrinam, ipsamque fidei naturam sequuti sunt cum illud decrevere: F i d e d i v i n a e t c a t h o l i c a e a o m n i a c r e d e n d a s u n t, q u a e i n v e r b o D e i s c r i p t o v e l t r a d i t o c o n t i n e n t u r, e t a b E c c l e s i a s i v e s o l e m n i i u d i c i o, s i v e o r d i n a r i o e t u n i v e r s a l i m a g i s t e r i o t a m q u a m d i v i n i t u s r e v e l a t a p r o p o n u n t u r[1]). Itaque cum appareat, omnino in Ecclesia sua velle Deum unitatem fidei, compertumque sit cuiusmodi eam esse et quo principio tuendam ipse iusserit, liceat Nobis, quotquot sunt qui non animum induxerint aures veritati claudere, iis Augustini verbis affari: C u m i g i t u r t a n t u m a u x i l i u m D e i, t a n t u m p r o f e c t u m f r u c t u m q u e v i d e a m u s, d u b i t a b i m u s n o s e i u s E c c l e s i a e c o n d e r e g r e m i o, q u a e u s q u e a d c o n f e s s i o n e m g e n e r i s h u m a n i a b a p o s t o l i c a S e d e p e r s u c c e s s i o n e s e p i s c o p o r u m, f r u s t r a h a e r e t i c i s c i r c u m l a t r a n t i b u s, e t p a r t i m p l e b i s i p s i u s i u d i c i o, p a r t i m C o n c i l i o r u m g r a v i t a t e, p a r t i m e t i a m m i r a c u l o r u m m a i e s t a t e d a m n a t i s, c u l m e n a u c t o r i t a t i s o b t i n u i t? C u i n o l l e p r i m a s d a r e, v e l s u m m a e p r o f e c t o i m p i e t a t i s e s t, v e l p r a e c i p i t i s a r r o g a n t i a e.. E t s i u n a q u a e q u e d i s c i p l i n a, q u a m q u a m

[1]) Sess. III, cap 3.

Евангелію, що хочете, вѣрите, що хочете не вѣрите, собѣ радше, якъ Евангелію вѣрите". (Св. Август. кн XVII. прот. Фавста Манихея, гл. 3.).

Тому Отци на Соборѣ Ватиканьскôмъ не постановили ничого нового, но послѣдовали установленю Божому, старинноѝ и постоянноѝ науцѣ Церкви и самоѝ природѣ вѣры, коли рѣшили: „Божою и католицкою вѣрою належитъ всьо вѣрити, що мѣститъ ся въ писанôмъ або преданôмъ словѣ Божôмъ; и ôтъ Церкви, чи то торжественнымъ вырокомъ, чи порядочнымъ и вселеньскимъ урядомъ учительскимъ. яко Богомъ обявлене, подає ся". (Зас. III, гл. 3.). Коли отже оказує ся, що Богъ конечно хоче въ своѣй Церквѣ єднôсть вѣры и коли звѣстнымъ єсть, якою тую же бути и якимъ починомъ ю защищати Ôнъ самъ повелѣвъ, нехай намъ буде вôльно промовити до всѣхъ тыхъ, котрѝ не постановили замкнути ушей передъ правдою, тыми словами Августина. „Видячи отже такъ велику помôчь Бога, такъ великій успѣхъ и плôдъ, будемо ли мы самѝ вагати ся пригорнути ся до лона тои Церкви, котра пôсля вызнаня рода людского ôтъ апостольского Престола черезъ наслѣдство Епископôвъ, щитъ поваги одержала; помимо пôднесеныхъ галасливыхъ крикôвъ єретикôвъ, котрѝ по части засудомъ самого люду, по части повагою Соборôвъ, по части также величностію чудесъ зôстали засуджені? Не хотѣти ôтдати єѣ першеньства, єсть дѣйстно (ознакою) або найвысшои безбожности, або безрозсудноѝ

vilis et facilis, ut percipi possit, doctorem aut magistrum requirit: quid temerariae superbiae plenius, quam divinorum sacramentorum libros et ab interpretibus suis nolle cognoscere, et incognitos velle damnare[1])?

зарозумѣлости... А если кожда наука, хотя бы якъ марна и легка вымагає провѣдника або учителя. щобы могла бути понятою, то чижь знайде ся повнѣйша мѣра безроззуднои гордости, якъ не хотѣти узнати книгъ божихъ таинствъ и то ôтъ властивыхъ толкователѣвъ и важити ся непôзнаныхъ осуджати?" (Св. Авг. О пожитку вѣруваня, гл. XVII, ч. 35.)

Hoc igitur sine ulla dubitatione est officium Ecclesiae, christianam doctrinam tueri eamque propagare integram atque incorruptam Sed nequaquam in isto sunt omnia: imo ne finis quidem cuius causa est Ecclesia instituta, officio isto concluditur. Quandoquidem, ut Iesus Christus pro salute humani generis se ipse devovit, atque huc, quae docuisset quaeque praecepisset, omnia retulit, sic iussit Ecclesiam quaerere in veritate doctrinae, quo homines cum sanctos efficeret, tum salvos. — Verum tanti magnitudinem atque excellentiam propositi consequi sola fides nullo modo potest: adhiberi necesse est cum Dei cultum iustum ac pium, qui maxime sacrificio divino et sacramentorum communicatione continetur, tum etiam sanctitatem legum ac disciplinae. — Ista igitur omnia inesse in Ecclesia oportet, quippe quae Servatoris munia in aevum persequitur: religionem, quam in ea velut incorporari ille voluit, mortalium generi omni ex parte absolutam sola praestat: itemque ea, quae ex ordinario providentiae consilio sunt instrumenta salutis, sola suppeditat.

Се отже єсть безъ всякого сумнѣву обовязкомъ Церкви, христіяньску науку хоронити и тую же всецѣлу и ненарушену розширяти. Но не на тôмъ єсть всьо: ба въ тôмъ обовязку не заключає ся даже и цѣль для котрои Церковь установлена. Но понеже якъ Іисусъ Христосъ посвятивъ самого себе для спасеня рода людского, и къ тому все ôтнѣсъ, що бувъ научавъ, и приказавъ, такъ повелѣвъ Церквѣ шукати въ правдѣ науки, чимъ бы людей освятила и спасла.—Однакожь сама вѣра не може ніякимъ способомъ такъ великои и высокои задачи осягнути: треба ужити такъ богочестія правдивого и побожного, котре состоитъ особливо въ святôй жертвѣ и участи Таинъ, якъ также святости законôвъ и карности. — То отже все повинно знаходити ся въ Церквѣ, котра то урядъ Спасителя во вѣкъ продовжає: богочестіє, котре Той же въ нѣй мовбы втѣлити хотѣвъ, роду смертному пôдъ кождымъ взглядомъ досконале она одна подає: она такожь сама достарчає се всьо, що єсть пôсля порядочного совѣта провѣдѣня средствомъ до спасенія.

At vero quo modo doctrina caelestis nunquam fuit privatorum arbitrio ingeniove permissa, sed principio

Но якъ небесна наука не була николи полишена самоволѣ або розумови приватныхъ, но зъ першу ôтъ Іисуса подана, а потôмъ тому осôбно урядови учительскому, о котрôмъ зга-

[1]) *De Utilitate Credendi,* cap. XVII, n. 35.

a Iesu tradita, deinceps ei separatim, de quo dictum est, commendata magisterio: sic etiam non singulis e populo christiano, verum delectis quibusdam data divinitus facultas est perficiendi atque administrandi divina mysteria, una cum regendi gubernandique potestate. Neque enim nissi ad Apostolos legitimosque eorum successores ea pertinent a Iesu Christo dicta: Euntes in mundum universum, praedicate Evangelium.. baptizantes eos... Hoc facite in meam commemorationem... Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Similique ratione non nisi Apostolis, quique eis iure successissent, mandavit ut pascerent, hoc est cum potestate regerent universitatem christianorum, quos hoc ipso eis subesse debere atque obtemperare est consequens. Quae quidem officia apostolici muneris omnia generatim Pauli sententia complectitur: Sic nos existimet homo ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei[1]).

Quapropter mortales Iesus Christus, quotquot essent, et quotquot essent futuri, universos advocavit, ut ducem se eumdemque servatorem sequerentur, non tantums eorsum singuli sed etiam consociati atque invicem re animisque iuncti, ut ex multitudine populus existerent iure sociatus; fidei, finis rerum ad finem idonearum communione unus, uni eidemque subiectus potestati. Quo ipse facto principia naturae, quae in hominibus societatem sponte gignunt, perfectionem naturae consentaneam adepturis, omnia in Ecclesia posuit, nimirum ut in ea, quotquot filii Dei esse adoptione volunt, perfectionem dignitati suae

[1]) I. Corinth. IV. 1.

дано поручена: такъ также уповажнене совершати и удѣляти божй Тайны не було дане всякому зъ помежи христіяньского народа, но декотрымъ выбранымъ разомъ съ властію рядити и управляти. Бо лише до Апостоловъ и ихъ правныхъ наслѣдниковъ относятъ ся они выреченя Іисуса Христа: „Шедше въ міръ весь, проповѣдите Евангеліе... крестяще ихъ... сіе творите въ мое воспоминаніе и имже отпустите грѣхи отпустятся имъ". Подобнымъ способомъ поручивъ лише Апостоламъ и котрй бы по тыхъ правно наслѣдували щобы пасли, то есть съ властію управляти цѣлою соспольностію Христіянъ, котрй, якъ зъ того выходитъ, тымъ самымъ довжнй имъ подчиняти ся и имъ повинувати ся. Котрй то всѣ обовязки уряду апостольского загально обнимае выречене Павла: „Тако насъ да непщуетъ человѣкъ, яко слугъ Хрістовыхъ и строителей Таинъ Божихъ". (I. Кор. IV. 1.).

Длятого завозвавъ Іисусъ Христосъ всѣхъ людей, сколько ихъ було и сколько еще буде, щобы Єму яко проводникови и Єму то яко спасителеви послѣдовали, не лише зъ особна поодинокй, но также стоваришенй и взаимно послѣдовали не лише зъ особна поодинокй, но также стоваришенй и взаимно дѣйствомъ и духомъ сполученй, щобы зъ множества вышовъ народъ законно въ товариство сполученый; оденъ спольностію вѣры, цѣли, отвѣтныхъ до цѣли средствъ, одной и той самой власти подчиненый. Тымъ дѣломъ Онъ всѣ тй природнй основы котрй вже самй собою стоваришене мѣжь людьми хотячими осягнути доскональость отповѣдну натурѣ, вытворюютъ, зложивъ, въ Цер-

congruentem assequi et retinere ad salutem possent. Ecclesia igitur, id quod alias attigimus, dux hominibus est ad caelestia, eidemque hoc est munus assignatum a Deo ut de iis, quae religionem attingunt, videat ipsa et statuat, et rem christianam libere expediteque iudicio suo administret. Quocirca Ecclesiam aut non recte norunt aut inique criminantur qui eam insimulant, velle se in civitatum rationes inferre, aut in iura potentatus invadere. Imo Deus perfecit, ut Ecclesia esset omnium societatum longe praestantissima: nam quod petit ipsa tanquam finem, tanto nobilius est quam quod ceterae petunt societates quanto natura gratia divina, rebusque caducis immortalia sunt praestabiliora bona. — Ergo Ecclesia societas est ortu *divina*: fine, rebusque fini proxime admoventibus, *supernaturalis*: quod vero coalescit hominibus, *humana* communitas est. Ideoque in sacris litteris passim videmus vocabulis societatis perfectae nuncupatam. Nominatur enim non modo *Domus Dei*, *Civitas supra montem posita*, quo convenire gentes omnes necesse est: sed etiam *Ovile*, cui praesit pastor unus, et quo recipere se oves Christi omnes debent: imo *Regnum quod suscitavit Deus*, quodque *stabit in aeternum*: denique *Corpus Christi*, *mysticum* illud quidem, sed tamen vivum apteque compositum, multisque conflatum membris; quae membra non eumdem actum habent: copulata vero inter se, gubernante ac moderante capite, continentur. Iamvero nulla hominum cogitari potest vera ac perfecta societas, quin potestate aliqua summa regatur. Debet igitur Iesus Christus magistratum Ecclesiae maximum praeficisse, cui obediens subiecta omnis esset christianorum multitudo.

квѣ, именно, щобы въ ней сколько ихъ схотятъ бути усынovленємъ дѣтьми Божими, могли для свого спасенія совершеньство ôтповѣдне своєму достоиньству осягнути и заховати. Церковь отже, о чôмъ иншимъ разомъ згадалисьмо, єсть провôдницею людямъ до неба и єи вызначеный єсть той обовязокъ ôтъ Бога, щобы о тôмъ, що дотычитъ ся богочестія сама розсмотряла и постановляла, и дѣлами христіяньскими свобôдно и безъ перешкоды пôсля свого осуду управляла. Протоє або не знаютъ належито Церкви, або злобно тую же оклеветуютъ тй, котрй ю обвиняютъ, що она въ дѣла державъ хоче ся втиснути, або на права владѣючихъ напасти. Що бôльше, Богъ довершивъ, щобы Церковь була далеко знаменитшою ôтъ всѣхъ товариствъ; понеже то, чого она домагає ся яко цѣли, єсть о стôлько благороднѣйшимъ, надъ се чого домагаютъ ся прочй товариства, о скôлько ласка Божа ôтъ природы, а вѣчне ôтъ рѣчей зникомыхъ, суть знакомитшими добрами.— Церковь отже єсть товариствомъ що до походженя *божимъ*: що до цѣли и средствъ найблизше приводячихъ до цѣли, *надприроднымъ*; но понеже складає ся зъ людей, то она єсть суспôльностію людскою. Тому видимо ю часто въ святôмъ письмѣ названи совершенного товариства наименованого· Бо именує ся не тôлько *Домъ Божій*, *городъ положеный на горѣ*, де всѣмъ народамъ зôйти ся належитъ: но такожь *Овчарня*, котрôй предстоитъ одинъ пастырь и де довжнй всѣ ôвцѣ Христа зôбрати ся: що бôльше *Царство*, котре Богъ здвигнувъ и котре *стояти буде во вѣки*: на конецъ *Тѣло Христа* и се въ правдѣ *таинственне*, но однакожь живе и ôтвѣтно зложене и зъ многихъ чле-

Qua de caussa sicut ad unitatem Ecclesiae, quatenus est coetus fidelium, necessario unitas fidei requiritur, ita ad ipsius unitatem, quatenus est divinitus constituta societas requiritur iure divino unitas regiminis, quae unitatem communionis efficit et complectitur: Ecclesiae autem unitas in duobus attenditur: scilicet in connexione membrorum Ecclesiae ad invicem seu communicatione, et iterum in ordine omnium membrorum Ecclesiae ad unum caput[1]). Ex quo intelligi licet, excidere homines ab Ecclesiae unitate non minus schismate, quam haeresi: Inter haeresim et schisma hoc esse arbitrantur, quod haeresis perversum dogma habeat: schisma propter episcopalem dissensionem ab Ecclesia separetur[2]). Quibuscum illa Ioannis Chrysostomi in eamdem rem sententia concordat: Dico et protestor, Ecclesiam scindere non minus esse malum, quam incidere in haeresim[3]) Quamobrem si nulla potest esse honesta haeresis, pari ratione schisma nullum est, quod possit, iure factum videri: Non est quicquam gravius sacrilegio schismatis... praecidendae unitatis nulla est iusta necessitas[4]).

[1]) S. Thomas, 2ª 2ªᵉ, q. XXXIX, a. 1.
[2]) S. Hieronymus, *Commentar. in Epist. ad Titum*, cap. III. v. 10—11.
[3]) Hom, XI. *in Epist. ad Ephes*, n. 5.
[4]) S Augustinus, *Contra Epistolam Parmeniani*, lib. II, cap. 11, n. 25.

нôвъ составлене; котрû то члены не то саме дѣланє маютъ: но держать ся сполученû разомъ межи собою пôдъ управленемъ и руководствомъ головы. Но не мыслима есть нїяка правдива и досконала суспôльнôсть людей, щобы не була управляна якою то найвысшою властїю. Мусѣвъ отже Іисусъ Христосъ препоставити надъ Церквою найвысшїй Урядъ, котрому бы вся громада Христїянъ була послушна и пôдчинена. По тôй причинѣ, якъ для єдности Церкви, о скôлько она єсть зôбранемъ вѣрныхъ необходимо потреба єдности вѣры, такъ для самои тои єдности о скôлько она єсть Богомъ установленымъ товариствомъ. потребна єсть пôсля права Божого єднôсть правленя котра тую єднôсть общеня справляє и заключає: Единьство же Церкви замѣчуе ся въ двохъ (рѣчахъ): именно въ лучности членôвъ Церкви на взаимъ або въ общеню, чиновъ въ ôтношеню ся всѣхъ членôвъ Церкви до єднои головы". (Св. Тома 2-а 2 ои вопр. XXXIX, на. 1.). — Зъ того можна пôзнати що люде ôтпадаютъ ôтъ єдности не менше черезъ схизму, якъ черезъ єресь: „Межи єресїю а схизмою се заходитъ судятъ, що єресь, має спорчену науку, схизма ôтлучає ся ôтъ Церкви задля незгоды Епископскои" (Св. Іерон, Выясн. до Лист. ко Титу гл. III., ст. 10 — 11.). Сь тымъ згоджує ся она гадка Іоанна Золотоустого въ тôмъ самôмъ предметѣ: „Кажу и рѣшучо заявляю, що роздирати Церковь не меньшимъ єсть зломъ, якъ попасти въ єресь". (Ом. XI. на Посл. ко Ефес., ч. 5.). По тôй причинѣ, если жадна єресь не може бути честною, рôвнымъ способомъ нема

Quae vero et cuiusmodi summa ista potestas sit, cui christianos parere oportet universos, non aliter nisi comperta cognitaque voluntate Christi statuendum. Certe in aeternum rex Christus est, itemque moderari in aeternum tuerique regnum suum e caelo non visus perseverat: sed quia conspicuum ilud esse voluit, designare debuit qui gereret in terris vices suas, postea quam ipse ad caelestia rediisset: Si quis autem dicat quod unum caput et unus pastor est Christus, qui est unus unius Ecclesiae sponsus, non sufficienter respondet. Manifestum est enim, quod ecclesiastica sacramenta ipse Christus perficit: ipse enim est qui baptizat, ipse est qui peccata remittit, ipse est verus sacerdos, qui se obtulit in ara crucis, et cuius virtute corpus eius in altari quotidie consecratur; et tamen quia corporaliter non cum omnibus fidelibus praesentialiter erat futurus, elegit ministros, per quos praedicta fidelibus dispensaret, ut supra (cap. 74) dictum est. Eadem igitur ratione, quia praesentiam corporalem erat Ecclesiae subtracturus, oportuit ut alicui committeret qui loco sui universalis Ecclesiae gereret curam. Hinc est quod Petro dixit ante ascensionem: Pas-

жаднои схизмы, котра бы могла уважати ся правно доконаною: Нема ничого тяжшого ôтъ святократства схизмы... нѣтъ жаднои справедливои потребы до розôрваня едности. (Св. Августинъ прот. лист. Парменіяна кн. II, гл. 11, ч. 25.).

Котра же и якою есть тота найвысша власть, котрôй всѣмъ Христіянамъ повинувати ся належить, не дасть ся инакше опредѣлити, якъ лише пôсля пôзнанои и звѣстнои волѣ Христа. Безъ сумнѣву Христосъ есть царь во вѣки и такожь во вѣки не перестае яко невидимый зъ неба управляти и защищати свое царство: но понеже хотѣвъ, щобы оно було видимымъ, мусѣвъ означити, кто бы на земни его заступавъ потôмъ, коли бы самъ повернувъ до неба: „Если же кто каже, що Христосъ есть едина голова и единый пастырь, котрый есть оденъ однои Церкви обручникъ, не ôдповѣдае остаточно. Звѣстнымъ бо есть, що Христосъ Церковнй Тайны самъ совершае: Ôнъ бо самъ есть котрый креститъ, самъ есть що ôтпущае грѣхи, онъ самъ есть правдивый священникъ, котрый принѣсъ себе на жертовнику креста, и силою котрого тѣло Его щоденно посвящае ся на олтарѣ; а таки понеже тѣлесно не хотѣвъ бути присутный съ всѣми вѣрными, выбравъ служителѣвъ, черезъ котрыхъ бы предреченй дары удѣлявъ вѣрнымъ якъ высше (гл. 74) сказано було. Задля тои отже самои причины понеже хотѣвъ бувъ свою тѣлесну присутнôсть ôтняти, належало ся, щобы комусь по-

ce oves meas[1]). Iesus Christus igitur summum rectorem Ecclesiae Petrum dedit, idemque sanxit ut eiusmodi magistratus saluti communi ad perennitatem institutus, ad successores hereditate transferretur, in quibus Petrus ipse esset auctoritate perpetua superstes Sane insigne illud promissum beato Petro fecit, praeterea nemini: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam[2]). Ad Petrum locutus est Dominus: ad unum, ideo ut unitatem fundaret ex uno[3]).—Nulla siquidem oratione praemissa.. tam patrem eius, quam ipsum nomine appelat (beatus es Simon Bar Iona), et Simonem eum non iam vocari patitur, eum sibi pro sua potestate iam tum ut suum vindicans, sed congrua similitudine Petrum a petra vocari placuit, puta super quem fundaturus erat suam Ecclesiam[4]). Quo ex oraculo liquet, Dei voluntate iussuque Ecclesiam in beato Petro, velut aedes in fundamento consistere. Atqui fundamenti propria natura et vis est, ut cohaerentes efficiat aedes variorum coagmentatione membrorum, itemque ut operi sit necessarium vinculum incolumitatis ac firmitudinis: quo sublato, omnis aedificatio collabitur. Igitur Petri est sustinere Ecclesiam tuerique non solubili compage connexam ac firmam. Tantum vero explere munus qui possit sine potestate iubendi, vetandi, iudicandi, quae vere proprieque iurisdictio dicitur? Profecto

[1]) S, Thomas. *Contra Gentiles* lib. IV. cap. 79.

[2]) Matth. XVI. 18.

[3]) S. Pacianus, ad Sempronium, epist. III. n 11.

[4]) S. Cyrillus Alexandrinus, *in Evang. Ioan* lib II, in cap. I, v. 42.

ручивъ, кто бы мѣсто него печаливъ ся о всей церквѣ. Зъ того походитъ; що предъ вознесенемъ сказавъ Петрови: Паси овци моя. (Св. Тома противъ язичн. книга IV, гл. 76.). Іисусъ Христосъ отже давъ Петра яко найвысшого управителя Церкви, и Той же самъ постановивъ, щобы такій урядъ зверхный для общого спасенія на всегда установленый, переходивъ дѣдицтвомъ до наслѣдниковъ, въ котрыхъ бы самъ Петро бувъ съ всегдашною повагою перебуваючій. И въ самôй рѣчи знамениту ону приобѣтницю здѣлавъ блаженному Петрови, а крôмъ него жадному: „Ты єси Петръ, и на семъ камени созижду Церковь мою“. (Мат. XVI. 18.). „До Петра говоривъ Господь: до єдного тому, щобы єдиньство черезъ єдного основавъ“. (Св. Паціянъ, до Семпронія листъ III., ч. 11). — „Бо безъ всякои попереднои бесѣды... называє по имени такъ єго Отца, якъ єго самого (блаженъ єси Симоне сыну Іоны) и не дозваляє, щобы ôнъ на дальше Симономъ звавъ ся, уважаючи собѣ єго въ силѣ своєи власти вже ôтъ тогды яко свого, но для ôтвѣтного подобія подобало ся єму звати єго Петромъ, ôтъ скалы, т. є. на котрôй хотѣвъ побудувати свою Церковь. (Св. Кирилъ Алекс. на Еванг. Іоан. кн. II., въ гл. I., ст 42.) Зъ того объявленя ясно выплыває, що пôсля волѣ и приказу Божого Церковь спочиває на блаженнôмъ Петрѣ, мовъ будынокъ на фундаментѣ. А же властива природа и значенє фундаменту єсть, щобы черезъ сполученє рôжныхъ частей здѣлати споєными будынки, а также. щобы дѣлу (тôй будôвлѣ) подати по-

non nisi potestate iurisdictionis stant civitates resque publicae. Principatus honoris ac pertenuis illa consulendi monendique facultas, quam directionem vocant, nulli hominum societati admodum prodesse neque ad unitatem neque ad firmitudinem queunt. Atque hanc, de qua loquimur, potestatem illa declarant et confirmant: Et portae inferi non praevalebunt adversus eam. Quam autem eam? an enim petram supra quam Christus aedificat Ecclesiam? an Ecclesiam? Ambigua quippe locutio est: an quasi unam eamdemque rem, petram et Ecclesiam? Hoc ego verum esse existimo, nec enim adversus petram, super quam Christus Ecclesiam aedificat, nec adversus Ecclesiam portae inferi praevalebunt[1]). Cuius divinae sententiae ea vis est: quamcumque visi invisique hostes vim, quascumque artes adhibuerint, numquam fore ut fulta Petro Ecclesia succumbat, aut quoquo modo deficiat: Ecclesia vero tamquam Christi aedificium, qui sapienter aedificavit „domum suam supra petram", portarum inferi capax non est, praevalentium quidem adversus quemcumque hominem, qui extra petram et Ecclesiam fuerit, sed invalidarum adversus illam[2]). Ergo Ecclesiam suam Deus idcirco commendavit Petro, ut perpetuo incolumen tutor invictus conservaret. Eum igitur auxit potestate debita: quia societati hominum re et cum effectu tuendae, ius imperii in eo qui tuctur est necessarium. Illud praete-

[1]) Origines, *Comment. in Matth.*, tom. XII. n. 11.

[2]) Ib,

трѣбну спбйню ненарушимости и крѣпости: котру то бтнявши, цѣла будбвля розпала бы ся. До Петра отже належитъ Церковь пбддержувати и беречи такъ споєну нерозривною звязію и крѣпку. Но ктожь зможе сповнити такъ высокій урядъ безъ власти приказуваня, запрѣщаня, судженя, котра то власть правдиво и властиво судовластіємъ зове ся? Бо и дѣйстно, лише силою судовластія стоятъ городяньства и державы. Першеньство чести и слабонька она власть до совѣтуваня и упоминаня, котру то проводомъ звутъ, не можутъ жадному стоваришеню людскому богато принести пожитку ни то до єдности ни дб крѣпости. И тую то, о котрбй говоримо, власть означаютъ и стверджуютъ тй (слова): „И врата адова не одолѣютъ єй": „Но котру то єй? чи може скалу, на котрбй Христосъ будує Церковь? чи Церковь? понеже се двозначне выражене, чи може такъ само одно и друге, скалу и Церковь? Се я правдивымъ бути гадаю, понеже ни скалу, на котрбй Христосъ будує Церковь, ни Церковь брамы пекольнй не поконаютъ". (Оригин. выясн. до Мат. томъ XII, ч. 11.). Котрого то божого реченя той єсть змыслъ: якои небудъ силы и якихъ небудь хитростей ужили бы видимй и невидимй вороги, то таки николи не стане ся, щобы Церковь оперта на Петрѣ подала ся, або якимъ небудь способомъ загинула: „Но Церковь яко будбвля Христа, котрый мудро побудовавъ „дбмъ свбй на скалѣ", недоступною єсть для вратъ адовыхъ, котрй могутъ вправдѣ поконати котрого небудь чоловѣка, що знаходивъ бы ся поза скалою и Цер-

rea Iesus adnexuit: Et tibi dabo claves regni caelorum. Plane loqui de Ecclesia pergit, quam paullo ante nuncuparat suam, quamque ipsam velle se in Petro dixit, tamquam in fundamento, statuere. Expressam non modo aedificii, sed etiam regni imaginem gerit Ecclesia: ceteroqui insigne usitatum imperii claves esse, nemo nescit. Quapropter claves regni caelorum cum Iesus dare Petro pollicetur, potestatem et ius in Ecclesiam pollicetur daturum: Filius vero et Patris et sui ipsius congnitionem per totum orbem illi (Petro) disseminare commisit, ac mortali homini omnem in caelo potestatem dedit, dum claves illi tradidit, qui Ecclesiam per totum orbem terrarum extendit, et caelis firmiorem monstravit[1]). Concinunt cetera: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis, et quodcumque solveris super terram erit solutum et in caelis. Ligandi solvendique translata locutio ius ferendarum legum, item iudicandi vindicandique designat potestatem. Quae quidem potestas tantae amplitudinis virtutisque dicitur fore, ut quaelibet decreta eius rata sit habiturus Deus. Itaque summa est planeque sui iuris, quippe quae nullam habet in terris superiorem gradu, Ecclesiamque totam et quae sunt Ecclesiae commissa, universa complectitur.

[1]) S. Ioannes Chrysostomus, Hom. LIV *in Matth.*, n. 2.

квою, но суть безсильными супротивъ неи самои“. (Тамже). Тому то Богъ поручивъ Церковь свою Петрови, щобы яко непоборимый защитникъ удержувавъ на завсѣгды тую же ненарушиму. Збогативъ отже єго потребною властію: понеже, товариству людскому, для дѣйстнои и успѣшнои тогожь защиты, конечною єсть власть повелѣваня у того, що защищати має. Крôмъ того додавъ еще Іисусъ: „Тебѣ дамъ ключѣ царства небесного“. Очевидно продовжає тутъ бесѣдувати о Церквѣ, котру що ино предъ тымъ назвавъ бувъ своєю, и котру то якъ сказавъ, хоче на Петрѣ мовбы на фундаментѣ заложити. Церковь носитъ на собѣ вытисненый образъ не лише будôвлѣ, но такожь царства: въ прочôмъ всѣмъ звѣстно, що ключѣ суть звычайною ознакою власти. Задля того коли Іисусъ обѣцює дати Петрови ключь царства небесного, приобѣцює (томужь) дати власть и право надъ Церквою: „Сынъ Божій поручивъ єму (Петрови) ширити по цѣлôмъ свѣтѣ пôзнанє и Отца и Єго самого, и давъ чоловѣкови смертельному всяку власть въ небѣ, коли передавъ ключѣ тому, що розширявъ Церковь по цѣлôмъ крузѣ земнôмъ и оказавъ (ю) сильнѣйшою ôтъ неба“. (Св. Іоан. Золот. Гом. LIV., до Мат., ч. 2.). Такъ само звучатъ и прочій (Слова): Єже аще звяжеши на земли будетъ звязано на небесѣхъ, и еже аще разрѣшиши на земли будетъ разрѣшено на небесѣхъ“. Переносный выразъ вязати и розрѣшати, означає; право постановляти законы, власть судити, а такожъ карати. И кажесь, що тота власть має бути такъ великого

Promissum exsolvitur, quo tempore Christus Dominus, post anastasim suam, cum ter a Petro, num se diligeret plus quam ceteri, quaesisset, praecipientis in modum ei, Pasce, ait, agnos meos... pasce oves meas[1]). Nimirum quotquot essent in ovili suo futuri, omnes illi velut pastori committit: Dominus non dubitat, qui interrogat, non ut disceret, sed ut doceret, quem elevandus in caelum amoris sui nobis velut vicarium relinquebat.. Et ideo quia solus profitetur ex omnibus, omnibus antefertur... perfectiores ut perfectior gubernaret[2]). Illa vero sunt pastoris officia et partes, gregi se praebere ducem, eumdemque sospitare salubritate pabulorum, prohibendo pericula, cavendo insidias, tutando a vi: brevi, regendo gubernando. Cum igitur Petrus est gregi christianorum pastor impositus, potestatem accepit gubernandi omnes homines, quorum saluti Iesus Christus profuso sanguine prospexerat: Cur sanquinem effundit? Ut has emeret oves, quas Petro et successoribus eius tradidit[3]).

[1]) Ioan. XXI, 16 17.
[2]) S. Ambrosius, *Exprosit. in Evang. secundam Lucam*, lib. X, nn. 175 176.
[3]) S. Ioannes Chrysostomus, *De Sacerdotio*, lib II.

обему и силы, що всяки̂ єи рѣшеня схоче Богъ одобряти. Єсть отже она (власть) найвысша и цѣлкомъ самосто̂йна, котра же не має на земли ніякои другои степенемъ высшои (надъ собою) и обнимає цѣлу Церковь и всьо то що Церквѣ поручене єсть

Приобѣцяне сповняє ся въ то̂мъ часѣ, коли Христосъ Господь по своѣмъ воскресенію поспытавъ ся бувъ тричи Петра, чи любитъ єго бо̂льше якъ прочи̂, каже въ способо̂ повелѣваючого єму; „Паси агнци моя.. паси овци моя“ (Іоан. XXI, 16 - 17.). Се єсть: поручає єму всѣхъ ско̂лько було бы ихъ въ єго о̂вчарнѣ яко пастырю: „Господь не сумнѣває ся, котрый запытує, не абы довѣдати ся, но абы поучити, кого о̂нъ по своѣмъ вознесеню до неба лишивъ намъ заступникомъ своєи любви... А тому, понеже о̂нъ самъ (Петро) зъ помежи всѣхъ вызнає, превознесеный єсть надъ всѣхъ.. щобы яко совершеннѣйшій, совершеннѣйшими управлявъ“. (Св. Амврозій, Выясн. до Еванг. по̂сля Луки, кн. X., ч. 175 — 176). Ти̂ же суть обовязки и задачѣ пастыря: оказати ся прово̂дникомъ стада и тоє же здоровою пашою зберегати, устороняючи небезпеченьства, охороняючи о̂тъ засѣдокъ, бороначи предъ насилємъ: коротко рядити и управляти. Коли отже Петро поставленый єсть Пастыремъ стада христіяньского то получивъ власть управляти всѣми людьми, о котрыхъ спасенє Іисусъ Христосъ проливши кровь постаравъ ся бувъ. По що проливъ кровь? Щобы закупивъ ти̂ о̂вцѣ, котри̂ передавъ Петрови и єго наслѣдникамъ“. (Св. Іоан. Золот., о Священьствѣ, кн. II.).

А понеже належитъ ся, щобы

Quoniamque immutabilis communione fidei christianos omnes oportet esse invicem coniunctos, idcirco suarum virtute precum Christus Dominus impetravit Petro, ut in gerenda potestate numquam fide laberetur: Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua[1]) Eidem praeterea mandavit ut, quoties tempora postularent, ipse impertiret fratribus suis lumen animi et robur: Confirma fratres tuos[2]) Quem igitur fundamentum Ecclesiae designarat, eumdem esse vult columen fidei: Cui propria auctoritate regnum dabat, huius fidem firmare non poterat, quem cum petram dicit, firmamentum Ecclesiae indicavit[3])? Hinc ipse Iesus certa quaedam nomina, magnarum indicia rerum, quae sibi potestate sunt propria, voluit esse Petro secum participatione communia[4]), nimirum ut ex communione titulorum appararet communio potestatis. Ita ipse qui lapis est angularis, in quo omnis aedificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino[5]), Petrum velut lapidem statuit, quo fulta esse Ecclesia deberet. Cum audisset „petra es“ praeconio nobilitatus est. Quamquam autem petra est, non ut Christus petra, sed ut Petrus Petra. Christus enim essentialiter petra inconcussa; Petrus vero per petram Nam Iesus dignitates suas largitur, nec exhauritur... Sacerdos est, facit sacerdotes...

[1]) Luc. XXII, 32.
[2]) Ib.
[3]) S. Ambrosius, *De Fide*, lib. IV, n. 56.
[4]) S. Leo M. sermo IV, cap. 2.
[5]) Ephes. II, 21.

всѣ Христіяне мѣжь собою сполученй були звязію незмѣннои вѣры, тому Христосъ Господь силою своихъ молитвъ выеднавъ для Петра, щобы въ повненю своеи власти николи не упавъ на вѣрѣ: Азъ же молихся о тебѣ, да не оскудѣетъ вѣра твоя“. (Лука XXII, 32.). Кромѣ того поручивъ ему, щобы сколько разôвъ домагали бы ся того обставины, той же подавъ братямъ своимъ духовного свѣтла и силы: „Утверди братію твою“. (Тамже). Котрого отже назначивъ бувъ фундаментомъ Церкви, того хоче, щобы бувъ стовпомъ вѣры: „Чижь не мôгъ скрѣпити вѣру того, котрому своею властію ôтдававъ царство, котрого, коли называе скалою, вказавъ твердинею Церкви? (Св. Амвр., О вѣрѣ, кн. IV, ч. 56.). Протое хотѣвъ Іисусъ певнй великого значеня имена, „котрй задля власти лишь ему суть питомй, мати Петрови разомъ съ собою спôльными черезъ сообщене“, (Св. Левъ В. бесѣд. IV гл. 2.), с. е. щобы изъ вспôльности титулôвъ праявляла ся спôльность власти. Такъ Ôнъ самъ (Іисусъ), котрый есть краеугольнымъ каменемъ о немже всяко созданіе составляемо растетъ въ Церковь святую о Господѣ“ (Ефес. II 21), поставивъ Петра мовъ камень, на котрôмъ мала бути утверджена Церковь. Коли учувъ „еси камень“ обявленемъ (симъ) зôставъ ублагородненымъ. Хотяй же есть скалою, не (есть) скалою якою Христосъ, но скалою яко Петръ. Бо Христосъ (есть) естественно невзрушимою скалою. Петро же за посредствомъ (тои же) скалы. Понеже Іисусъ роздае щедро свои до-

petra est, petram facit[1]). Rex idem Ecclesiae, qui habet clavem David: qui aperit et nemo claudit: claudit et nemo aperit[2]), traditis Petro clavibus, principem christianae republicae declaravit. Pariter pastor maximus, qui se ipse pastorem bonum nuncupat[3]), agnis atque ovibus suis pastorem Petrum praeposuit: Pasce agnos, pasce oves. Quare Chrysostomus: Eximius erat inter Apostolos, et os discipulorum et coetus illius caput... Simul ostendens ei, oportere deinceps fidere, quasi abolita negatione, fratrum ei praefecturam committit... Dicit autem: Si amas me, fratribus praeesto[4]). Demum qui confirmat in omni opere et sermone bono[5]), mandavit Petro ut confirmaret fratres suos. Iure igitur Leo magnus: De toto mundo unus Petrus eligitur, qui et universarum gentium vocationi et omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiae patribus praeponatur: ut quamvis in populo Dei multi sacerdotes sint multique pastores, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit et Christus[6]). Itemque Gregorius magnus ad Imperatorem Mauritium Augustum: „Cunctis evangelium scientibus liquet, quod voce dominica sancto et omnium Apostolorum Petro principi apostolo totius Ecclesiae cura commissa est..

стоиньства, ни не вычерпуєся... Священикомъ єсть, поставляє священники... скалою єсть, поставляє скалу“. (Гол. о покаянію, ч. 4 въ прид. до дѣлъ св. Вас.). Той самъ, то царь Церкви, иже имѣяй ключь Давидовъ, отверзаяй и никтоже затворитъ, затворяяй и никтоже отверзетъ (Апокол. III. 7.), передавши Петрови ключѣ, тымъ самымъ княземъ христіяньскои суспôльности єго заявивъ. Такъ само найвысшій Пастырь, що называючи самого себе „добрымъ пастыремъ“ (Іоан. X. 11.), Петра поставивъ пастыремъ агнцѣвъ и своихъ овецъ: „Паси агнци, паси овци“. Протоє (каже) Златоустъ: Бувъ отличнымъ межи Апостолами и устами ученикôвъ и головою того згромадженя... Заразомъ же указуючи єму, що належитъ въ будуче мати довѣріє, и тымъ яко бы зглядивши єго выреченє ся, поручає єму начальство надъ братями.. Бо мовитъ: „Єсли любишь мя, будь настоятелемъ надъ братьми“. (Гом. LXXXVIII. до св. Іоан. ч. 1.). Наконецъ „утверждаяй въ всякомъ словѣ и дѣлѣ блазѣ“ (II. Солун. II, 16.), приказавъ Петрови утвержати своихъ братей. Протоє справедливо (каже) Левъ Великій: „Изъ цѣлого свѣта одинъ Петръ выбирає ся, щобы бувъ поставленый надъ зваными всѣхъ народôвъ, надъ всѣми Апостолами и надъ всѣми отцами Церкви: щобы, хотя многіи суть въ народѣ божôмъ священники и многіи пастырѣ, то однакожь всѣми властиво управлявъ Петро, котрыми въ першôмъ рядѣ управляє та-

[1]) Hom. *de Poenitentia*, n. 4. in appendice opp. S. Basillii.
[2]) Apoc. III, 7.
[3]) Ioan. X, 11.
[4]) Hom. LXXXVIII, *in Ioan.* n. 1.
[5]) II. Thessalon II, 16.
[6]) Sermo IV, cap. 2.

Ecce claves regni caelestis accepit, potestas ei ligandi ac solvendi tribuitur, et cura ei totius Ecclesiae et principatus committitur[1]).

Eiusmodi autem principatum, quoniam constitutione ipsa temperationeque Ecclesiae, velut pars praecipua, continetur, videlicet ut principium unitatis ac fundamentum incolumitatis perpetuae, nequaquam cum beato Petro interire, sed recidere in eius successores ex alio in alium oportuit: Manet ergo dispositio veritatis, et beatus Petrus in accepta fortitudine petrae perseverans, suscepta Ecclesiae gubernacula noo reliquit[2]). Quare Pontifices, qui Petro in Episcopatu romano succedunt, supremam Ecclesiae potestatem obtinent iuro divino. Definimus, sanctam Apostolicam Sedem et Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri, principis Apostolorum, et verum Christi vicarium totiusque Ecclesiae caput et omnium christianorum patrem ac doctorem existere, et ipsi in beato Petro pascen-

---

[1]) *Epistolarum,* lib. V, episti XX.
[2]) S Leo M. sermo III, cap. 3.

кожь Христосъ". (Бесѣда IV, гл. 2.). Такъ само пише Григорій Великій до цѣсаря Маврикія Августа: „Всѣмъ, котрй знаютъ Евангеліє, вѣдомо, що словомъ Господнымъ поручене було святому и всѣхъ Апостоло̂въ князеви Апостолови Петру старанє надъ всею Церквою... Се, о̂нъ получивъ ключѣ царства небесного, єму удѣляє ся власть вязати и розрѣшати и поручає ся старанно̂сть и начальство, надъ цѣлою Церквою". (Послан. кн. V, лист. 20.).

Но понеже того рода начальство почиває яко часть головна въ сложенію само̂мъ и устройствѣ Церкви т. є. єсть яко начало єдности и основа безпреривнои ненарушимости, то не мало съ блаженнымъ Петромъ загинути, але переходити на єго наслѣдниковъ зъ одного на другого: „Позо̂стає ся отже зарядженє правды, и блаженный Петро треваючи въ принято̂й крѣпости скалы, не опустивъ кормила Церкви" (Св. Левъ В. бесѣд. III, гл. 3.). Тому то Папы, що послѣдуютъ Петрови въ Владичествѣ Римско̂мъ, отримуютъ зъ права Божого найвысшу власть въ Церквѣ. „Рѣшаємъ, що св. Апостольскій Престолъ и Папа Римскій держатъ на весь свѣтъ первеньство и що тойже самъ Папа Римскій єсть наслѣдникомъ блаженного Петра, князя Апостоло̂въ и правдивымъ намѣстникомъ Христа и цѣлои Церкви головою и всѣхъ Христіянъ отцемъ и учителемъ и що єму въ блаженно̂мъ Петрѣ передана зо̂стала Господомъ нашимъ Іисусомъ Христомъ повна власть пасти,

di, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse; quuemadmodum etiam in gestis occumenicorum conciliorum et in sacris canonibus continetur[1]). Similiter Concilium Lateranense IV: Romana Ecclesia... disponente Domino, super omnes alias ordinariae potestatis obtinet principatum, utpote mater universorum Christi fidelium et magistra. Antecesserat consensus antiquitatis, quae episcopos romanos sine ulla dubitatione sic semper observavit et coluit ut beati Petri legitimos successores. Quem vero lateat quot in eamdem rem extent et quam luculenta sanctorum patrum testimonia? Illud valde praeclarum Irenaei quim cum de Ecelesia romana dissereret, ad hanc enim, inquit, Ecclesiam propter potiorem principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam[2]). Ac Cyprianus itidem de Ecclesia romana affirmavit, eam esse Ecclesiae catholicae radicem et matricem[3]), Petri Cathedram atque Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est[4]). Cathedram Petri appellat quippe quam insidet Petri successor: Ecclesiam principalem ob principatum Petro ipsi et legitimis successoribus collatum: unde unitas exorta, quia in christiana republica caussa efficiens unitatis est Ecclesia romana. Quare Hieronymus iis verbis Damasum affatur: Cum succes-

[1]) *Concilium Florentinum.*
[2]) *Contra Haereses,* lib. III, cap. 3. n. 2.
[3]) Epist. XLVIII, ad Cornelium, n. 3.
[4]) Epist. LIV. ad eumd.. n 14.

рядити и управляти вселеньскою Церквою: якъ то се такожь въ актахъ вселеньскихъ соборôвъ и св. правилахъ содержить ся". (Соборъ Фльорент.). Подобно Соборъ Лятераньскій IV. „Римска Церковь.. яко мати и учителька всѣхъ вѣрныхъ Христовыхъ, держитъ пôсля зарядженя Господнього, перевеньство порядочнои власти надъ всѣми другими (церквами)". Попередна (въ тôмъ) згода (всеи) старины, котра безъ всякого сумнѣву, та завсѣгды уважала и почитала Епископôвъ Римскихъ яко правныхъ блаженного Петра наслѣдникôвъ. Бо комужь не вѣдомо, сколько то и якъ знаменитыхъ на той предметъ знаходить ся св. Отцѣвъ свѣдоцтвъ? Якъ оно вельми пресвѣтле Иринея, котрый, коли розправляє о Церквѣ Римскôй, каже: „Бо треба, щобы съ сею Церквою задля єи знатнѣйшого першеньства сходила ся вся проча Церковь" (Противъ Єрес. кн. III, гл. 3, ч. 2) А то само твердитъ Кипріянъ о Римскôй Церквѣ, що она єсть „коренемъ и матерію католицкои Церкви" (Лист. XLVIII, ко Корнилію, ч. 3), „престоломъ Петра и головною Церквою, зъ ôтки повстала єдность священьства". (Листъ LIX, до Корн., ч. 14). Называє же престолъ Петра, на котрôмъ засѣдає наслѣдникъ Петра: головною Церквою задля начальства самому Петрови и єго правнымъ наслѣдникамъ наданого: зъ ôтки повстала єдность. понеже въ христіяньскôй суспôльности дѣйствуючою причиною єдности єсть Римска Церковь. По тôй причинѣ Іеронимъ тыми словами промовляє до Дамаза: „Съ наслѣдникомъ рыбака и съ ученикомъ креста говорю...

sore piscatoris et discipulo crucis loquor.. Beatitudini tuae, id est Cathedrae Petri communione consocior. Super illam petram aedificatam Ecclesiam scio[1]). Solemne illi est, catholicum hominem ex coniunctione cum romana Petri sede internoscere: Si quis Cathedrae Petri iungitur, meus est[2])- Neque absimili ratione Augustinus, palam testatus, in romana Ecclesia semper Apostolicae cathedrae viguisse principatum[3]), negat esse catholicum, quicumque a fide romana dissentiat: Non crederis veram fidem tenere catholicam, qui fidem non doces esse servandam romanam[4]). Item Cyprianus: Communicare cum Cornelio, hoc est cum catholica Ecclesia communicare[5]). Similiter Maximus Abbac hanc verae fidei veraeque communionis notam esse docet, subsesse Pontifici romano: Itaque si vult haereticus non esse neque audire non isti aut illi satisfaciat... Festinet pro omnibus sedi romanae satisfacere. Hac enim satisfacta, communiter ubique omnes pium hunc et orthodoxum praedicabunt. Nam frustra solummodo loquitur, qui mihi similes suadendos putat, et non satisfacit et implorat sanctissimae romanorum Ecclesiae beatissimum Papam, id est Apostolicam Sedem Cuius rei caussam rationemque in eo affirmat residere, quod ab ipso incarnato Dei

1) Epist. XV, ad Damasum, n. 2.
2) Epist XVI. ad Damasum, n. 2.
3) Epist. XLIII, n. 7.
4) Sermo CXX, n. 13.
5) Epist. LV, n. 1.

Съ Твоєю Святостію с. є. съ Престоломъ Петра общенємъ єсьмъ сполученый. Знаю, що на тôй скалѣ збудована єсть Церковь". (Листъ XV, до Дамаза, ч. 2.). Звычаєвымъ було у него розпôзнавати чоловѣка католика зъ связи съ Римскимъ престоломъ Петра: „Єсли кто лучитъ ся съ престоломъ Петра єсть моимъ". (Листъ XVI. до того же ч. 2.). Подôбнымъ способомъ и Августинъ явно посвѣдчивъ, що въ Римскôй Церквѣ завсѣгды истнувало начальство Апостольского Престола (Листъ XLIII, ч. 7.), ôтказує бути католикомъ кождому, кто не згоджує ся съ вѣрою Римскою: „Не буде тобѣ вѣрено, що держить правдиву католицку вѣру, понеже не учить, що належитъ заховати вѣру римску". (Бесѣда CXX, ч. 13.). Такожь Кипріянъ: „Сообщати ся съ Корниліємъ то само єсть, що сообщати ся съ католицкою Церквою". (Листъ LV, ч. 1.). Подôбно учитъ Максимъ Игуменъ, що се єсть признакою правдивои вѣры и правдивого общеня пôдлягати Папѣ Римскому: „Єсли отже кто не хоче ни бути ни почути ся еретикомъ, нехай не вдоволяє то тому то овому... Най спѣшитъ ся за все задосыть учинити Престолу Римскому. Вдоволивши бо томужь, будутъ єго всѣ загально и повсюду звѣщати яко побожного и правовѣрного. Понеже на пусто лише говоритъ, кто думає, що менѣ належитъ переконувати подôбныхъ, а не вдоволяє и не умоляє Святѣйшои Римскои Церкви блаженнѣйшого Папу, с. є. Престолъ

Verbo, set et omnibus sanctis synodis, secundum sacros canones et terminos, universarum quae in toto terrarum orbe sunt sanctarum Dei Ecclesiarum in omnibus et per omnia percepit et habet imperium, auctoritatem et potestatem ligandi et solvendi. Cum hoc enim ligat et solvit, etiam in caelo Verbum, quod caelestibus virtutibus principatur[1]). Quod igitur erat in fide christiana, quod non una gens, aut una aetas, sed aetates omnes, et Oriens pariter atque Occidens agnoscere atque observare consueverat, id meminit, nullo contradicente, ad Ephesinam Synodum Philippus presbyter, a Pontifice legatus: Nulli dubium est, imo saeculis omnibus notum, quod sanctus beatissimusque Petrus, Apostolorum princeps et caput, fideique columna et Ecclesiae catholicae fundamentum, a Domino nostro Iesu Christo, salvatore humani generis ac redemptore, claves regni accepit, solvendique ac ligandi peccata potestas ipsi data est, qui ad hoc usque tempus et semper in suis successoribus vivit et iudicium exercet[2]). Eedemque de re in omnium cognitione versatur Concilii Chalcedonensis sententia: Petrus per Leonem... loquutus est[3]): cui vox Concilii Constantinopolitani III resonat, tamquam imago: Summus nobiscum concertabat Apostolorum princeps: illus enim imita-

[1]) *Defloratio ex Epistola ad Petrum illustrem.*
[2]) Actio III.
[3]) Actio II.

Апостольскій". Причина же и доказъ того, якъ твердитъ, лежитъ въ тôмъ, понеже той же (Престолъ Римскій) „отъ самого воплоченого Слова Божого, а такожь всѣми соборами, пôсля св. канонôвъ и опредѣленій, принявъ и мае Владѣніе надъ всѣми, котрй суть въ цѣлôмъ крузѣ земскôмъ святыми Божими Церквами въ всѣмъ и повсюды, и мае силу и власть вязати и розрѣшати. Бо съ нимъ вяже и розрѣшае такожь въ небѣ Слово, котре начальствуе силами небесными". (Вымки зъ листу до Всесвѣтл. Петра). О тôмъ що приналежало до Христіяньскои вѣры, що звыкъ бувъ не оденъ народъ або оденъ вѣкъ, но всѣ вѣки, а то такъ само Востокъ якъ и западъ узнавати и заховати, згадавъ, не спротивляющому ся никому, священникъ Филипъ высланый ôтъ Папы на Соборъ Ефейскій: „Никто о тôмъ не сумнѣвае ся, ба и всѣмъ столѣтямъ есть вѣдомымъ, що св. и всеблаженнѣйшій Петро князь и голова Апостолôвъ и столпъ вѣры и основане католицкои Церкви одержавъ ôтъ Господа нашого Іисуса Христа, Спасителя роду людского и Искупителя ключѣ царства и єму дана власть грѣхи розрѣшати и вязати, котрый ажь до сего часу и всегда въ своихъ наслѣдникахъ жіє и судовництво выконує". (Дѣйство III.). О тôмъ самôмъ предметѣ звѣстно єсть всѣмъ речене Собора Халкидоньского: „Петръ промовивъ черезъ (уста) Льва" (Дѣйство II.), ко-

torem et Sedis successorem habuimus fautorem... charta et atramentum videbatur, et per Agathonem Petrus loquebatur[1]). In formula catholicae professionis ab Hormisda conceptis verbis, ineunte saeculo sexto, proposita, cui tum Iustinianus Imperator, tum Epiphanius, Ioannes, et Menna Patriarchae subscripserunt, illud est magna vi sententiarum declaratum: Quia non potest Domini nostri Iesu Christi praetermitti sententia dicentis: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam... haec, quae dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica citra maculam semper est catholica servata religio[2]). Nolumus quidem persequi singula: libet tamen formulam fidei meminisse, quam Michael Palaeologus in Concilio Lugdunensi II. professus est: ipsa quoque sancta romana Ecclesia summum et plenum primatum et principatum super universam Ecclesiam catholicam obtinet, quem se ab ipso Domino in beato Petro, Apostolorum principe sive vertice, cuius romanus Pontifex est successor, cum potestatis plenitudine recepisse veraciter et humiliter recognoscit. Et sicut prae ceteris tenetur fidei veritatem defendere, sic et si quae de fide subortae fuerint quaestiones, suo debent iudicio definiri[3]).

[1]) Actio XXIII.

[2]) Post Epistolam XXVI, ad omnes Episc. Hispan., n. 4.

[3]) Actio IV.

трому то (реченю) созвучитъ голосъ Соборъ Константинопольского мовъ ôтгомонъ: „Съ нами подвизавъ ся найвысшій князь Апостолôвъ: понеже мы мали по нашôй сторонѣ его послѣдователя и Престола наслѣдника... бачило ся папиръ и чорнило, а Петро говоривъ черезъ Агатона“. (Дѣйство XXIII.). Въ образцю католицкого вѣроисповѣданя выразными словами ôтъ (Папы) Гормѣзды съ початкомъ шестого столѣтя предложенôмъ, котрый то такъ Императоръ Юстиніянъ якъ Патріярхи Епифаній, Іоаннъ и Менна пôдписали, се мнѣній великою силою заявлено: Бо не можна поминути реченя Господа нашого Іисуса Христа: Ты еси Петръ и на семъ камени созижду Церковь мою... то що сказано доказуе ся подѣями, понеже въ Столицѣ Апостольскôй збережена завсѣгды безъ порока католицка религія“ (По листѣ XXVI., до всѣхъ Еписк. Испан., ч. 4.). Не хочемо же (тутъ) переходити (по порядку) всѣхъ поодинокихъ (свѣдоцтвъ), но бажаемъ згадати о образцю вѣры, котрый исповѣдавъ Михаилъ Палеольогъ въ второмъ Люгдуньскомъ Соборѣ. „Тая же также свята римска Церковь держитъ найвысше и повне первеньство и начальство надъ всею католицкою Церквою, котре она (якъ се) въ правдѣ и покорѣ узнае, отримала съ повнотою власти ôтъ самого Господа въ св. Петрѣ князю або верховнику Апостолôвъ, котрого Папа Римскій есть наслѣдникомъ. А якъ обовязана есть передъ прочими боронити правды вѣры, такъ

Si Petri eiusque successorum plena ac summa potestas est, ea tamen esse ne putetur sola. Nam qui Petrum Ecclesiae fundamentum posuit, idem elegit duodecim.. quos et apostolos nominavit[1]). Quo modo Petri auctoritatem in romano Pontifice perpetuam permanere necesse est, sic Episcopi, quod succedunt Apostolis, horum potestatem ordinariam hereditate capiunt; ita ut intimam Ecclesiae constitutionem ordo episcoporum necessario attingat. Quamquam vero neque plenam neque universalem ii, neque summam obtinent auctoritatem, non tamen vicarii romanorum pontificum putandi, quia potestatem gerunt sibi propriam, verissimeque populorum, quos regunt, antistites ordinarii dicuntur.

Verum quia successor Petri unus est, Apostolorum permulti, consentaneum est perspicere quae sint istorum cum illo, divina constitutione, necessitudines.—Ac primo quidem coniunctionis episcoporum cum eo qui Petro succedit, non obscura est neque dubia necessitas: hoc enim soluto nexu, solvitur ac diffluit multitudo ipsa schristianorum, ita plane ut nullo pacto queat unum corpus conflare unumque gregem: Ecclesiae salus in summi sacerdotis dignitate pendet, cui si non exsors quaedam et ab omnibus eminens detur potestas, tot in Eccle-

---

[1]) Luc. VI, 13.

такожь єи судомъ повиннѝ рѣшати ся, єсли бы повстали якѝ вопросы о вѣрѣ". (Дѣйство IV.).

Хотя власть Петра и єго наслѣдникôвъ єсть повна и найвысша, то однакожь нехай не думає ся, що она єсть самою єдиною. Понеже кто поставивъ Петра фундаментомъ Церкви, той самъ „избра дванадесяти... ихже и Апостолы нарече" (Лук. VI, 13.). Якъ конечнымъ єсть, щобы повага Петра безпрестанною позôстала при Папѣ Римскôмъ, такъ само Епископы, понеже послѣдують Апостоламъ обнимають наслѣдствомъ порядочну тыхъ же власть; такъ, що степень єпископскій конечно досягає до внутрнѣйшого устрою Церкви. Но хотя они не получають ни повнои, ни вселеньскои, ни найвысшои поваги, то таки они не мають бути уважанѝ, яко заступники Архієреѣвъ Римскихъ, понеже они посѣдають власть собѣ питоменну, и называють ся якъ найправдивше порядочными настоятелями народôвъ, котрыми управляють.

Но понеже наслѣдникъ Петра єсть оденъ, а (наслѣдники) Апостолôвъ премногѝ, слѣдує розсмотрити, якѝ суть пôсля божого постановленя зобовязаня тыхъ же що до оного. А такъ по перше, не єсть неясною, ани сумнѣтельною конечнôсть звязы Епископôвъ съ тымъ, котрый послѣдує Петрови; понеже коли бы зôстала звôльнена ся звязь, розвязує ся и розплыває ся само згромадженє Христіянъ цѣлковито такъ, що пôдъ жаднымъ условіємъ не може составляти одно тѣло и одно стадо: „Спасенє Церкви зависить ôтъ достоиньства Найвысшого Священника, котрому, єсли не буде дана певна не ôтъ судь-

sia efficientur schismata, quot sacerdotes[1]). Idcirco ad id praestat advertere animum: nihil esse Apostolis seorsum a Petro collatum; plura seorsum ab Apostolis ac separatim Petro. Ioannes Chrysostomus in Christi edisserenda sententia (Ioan. XXI. 15) cum percontatus esset, Cur aliis praetermissis, de his Christus Petrum alloquitur? omnino respondet: Eximius era inter Apostolos, et os discipulorum, et coetus illius caput[2]) Hic enim unus det signatus a Christo est fundamentum Ecclesiae: ipsi ligandi copia solvendique permisa, eidemque pascendi data potestas uni. Contra quidquid auctoritatis ac muneris accepere Apostoli, coniuncte cum Petro accepere: Divina dignatio si quid cum eo commune ceteris voluit esse principibus, nunquam nisi per ipsum dedit, quidquid aliis non negavit[3]). Ut cum multa solus acceperit, nihil in quemquam sine ipsius participatione transierit[4]) Ex quo plane intelligitur, excidere episcopos iure ac potestate regendi, si a Petro eiusve successoribus scientes secesserint. Nam a fundamento, quo totum debet aedificium niti, secessione divelluntur; itaque exclusi aedificio ipso sunt: ob eamdemque caussam ab ovili seiuncti, cui dux est pastor maximus, regnoque extorres, cuius uni Petro datae divinitus claves.

---

[1]) S. Hieronymus. Dialog. *Contra Luciferianos,* n. 9.

[2]) Hom. LXXXVIII. *in Ioan.* n. 1.

[3]) S. Leo M. sermo IV. cap. 2.

[4]) Ib.

бы зависима (осôбна), понадъ всѣхъ сіяюча власть. (натогды) вытворитъ ся въ Церквѣ стôлько роздорôвъ скôлько священникôвъ". (Св. Іерон. Діялог. противъ Люциферанôвъ, ч. 9.). Тому то належитъ розважити тутъ се: що Апостоламъ не було ничого удѣлено ôтрубно ôтъ Петра, богато же удѣлено Петрови ôтрубно и осôбно ôтъ Апостоловъ. Іоаннъ Золотоустый въ выясненю реченя Христа (Іоаннъ XXI, 15.) на поставленый собѣ вопросъ „чому поминувши инныхъ, Христосъ звернувъ ся бесѣдою своєю о тôмъ до Петра? ôтповѣдає впростъ: ôтличный бувъ мѣжь Апосталами, и Уста ученикôвъ, и Голова тои же дружины." (Гомил. LXXXVIII, до Іоан., ч. 1.). Бо сей оденъ призначеный бувъ ôтъ Христа фундаментомъ Церкви; єму то дозволена була можнôсть вязати и розрѣшати и єму єдиному дана власть пасти. Противно же, що небудь зъ власти и уряду отримали Апостолы, се отримали они сполучно съ Петромъ: „Єсли милосердіє Боже хотѣло, щобы дещо спôльного съ нимъ мали прочій князѣ, то всьо то, чого другимъ не ôтмовивъ, давъ имъ не иначе якъ черезъ него" (Св. Левъ В., бес. IV., гл. 2.). „А щобы, коли самъ отримавъ много, ничого не перейшло на кого небудь безъ єго въ участи посредництва". (Тамже). Зъ того рôвно розумѣє ся, що Епископы тратятъ право и власть правленя єсли бы свѣдомо ôтступили ôтъ Петра и єго наслѣдникôвъ. Понеже ôтступленемъ ôдорвали бы ся ôтъ фундаменту, на котрôмъ муситъ опирати ся будова, а такъ они выключенй були бы изъ самого будынку: а задля тои

Quibus rebus rursus noscimus in constituenda christiana republica caelestem descriptionem mentemque divinam. Videlicet cum Ecclesiam divinus auctor fide et regimine et communione unam esse decrevisset, Petrum eiusque successores delegit in quibus principium foret ac velut centrum unitatis. Quare Cyprianus: Probatio est ad fidem facilis compendio veritatis. Loquitur Dominus ad Petrum: Ego tibi dico, inquit, Quia tu es Petrus... Super unum aedificat Ecclesiam. Et quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, et dicat: sicut misit me Pater... tamen ut unitatem manifestaret, unitatis eiusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit[1]). Atque Optatus Milevitanus: Negare non potes, scire te in urbe Roma Petro primo Cathedram episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus, unde et Cephas appellatus est: in qua una Cathedra unitas ab omnibus servaretur: ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent, ut iam schismaticus et peccator esset, qui contra singularem Cathedram alteram collocaret[2]). Unde est illa ipsius Cypriani sententia, cum haeresim tum schisma ex eo ortum habere gignique, quod

[1]) *De Unit. Eccl.*, n. 4.
[2]) *De Schism. Donat.*, lib. II.

же самои причины ôтлученй ôтъ ôвчарнѣ, котрои провôдникомъ єсть найвысшій Пастырь, и прогнанй зъ царства, котрого єдиному Петру данй Богомъ ключѣ.

Зъ того пôзнаємо наново небесный нарысъ (плянъ) и замыслъ Божій, що до установленя Христіяньскои суспôльности. Именно, коли божественный Основатель постановивъ бувъ, щобы Церковь була що до вѣры и управленя и общеня одною, выбравъ Петра и єго наслѣдкôвъ, въ котрыхъ бы находило ся начало и мовбы осередокъ єдиньства. Тому то Кипріянъ (каже): „Доказъ для вѣры єсть легкій черезъ коротке зôбранє правды. Господь говоритъ до Петра: Азъ же тебѣ глаголю, сказавъ, яко ты єси Петръ.. На однôмъ будує Церковь. И хотяй по своѣмъ воскресеню удѣляє рôвну власть всѣмъ Апостоламъ, и каже: Якоже посла мя Отецъ.., однакожь, щобы объявити єднôсть, определивъ своєю повагою тои же єдности такій початокъ, що начинає ся ôтъ одного“. (О Єднос. Церкви ч. 4.). А Оптатъ Милевитаньскій: „Не можешь перечити що знаєшь, що въ городѣ Римѣ переданый бувъ Епископскій Престолъ яко першому Петрови, на котрôмъ засѣдавъ бувъ Петро Голова всѣхъ Апостолôвъ, съ ôтти и названый бувъ Кифа: въ котрôмъ то однôмъ престолѣ заховала бы ся єднôсть ôтъ всѣхъ: щобы прочй Апостолы не обставали кождый зъ осôбна за своими (престолами) такъ що бувъ шизматикомъ и грѣшникомъ (уважаный), котрый бы противъ

debita supremae potestati obedientia abiicitur: Neque enim aliunde haereses obortae sunt aut nata sunt schismata, quam inde quod sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus sacerdos et ad tempus iudex vice Christi cogitatur[1]). Nemo igitur, nisi cum Petro cohaereat, participare auctoritatem potest, cum absurdum sit opinari, qui extra Ecclesiam est, eum in Ecclesia praeesse. Quare Optatus Milevitanus reprehendebat hoc nomine Donatistas: Contra quas portas (inferi) claves salutares accepisse legimus Petrum, principem scilicet nostrum, cui a Christo dictum est: tibi dabo claves regni caelorum, et portae inferi non vincent eas. Unde est ergo, quod claves regni caelorum vobis usurpare contenditis, qui contra cathedram Petri... militatis[2]).

Sed Episcoporum ordo tunc rite, ut Christus iussit, colligatus cum Petro putandus, si Petro subsit eique pareat: secus in multitudinem confusam ac perturbatam necessario delabitur. Fidei et communionis unitati rite conservandae non gerere honoris caussa priores partes, non curam a-

[1]) Epist. XII. ad Cornelium, n. 5.
[2]) Lib. II. n. 4, 5.

того одинокого престола, поклавъ иншій". (О роздор. Донат. кн. II.). Зъ отси то походитъ оно тверджене того же самого Кипріяна, що такъ ересь, якъ и схизма зъ того мае початокъ и вытворюе ся, понеже отказуе ся приналежне послушеньство найвысшой власти: „Божь и не зъ отки инде повстали ереси або зродили ся роздоры якъ зъ отси, що не слухае ся священника Божого, не погадае ся що оденъ есть въ Церквѣ часово священникъ и часово судія мѣсто Христа (Листъ XII. до Корнил. ч. 5.). Никто отже, если съ Петромъ не лучитъ ся, не може участвовати во власти, понеже було бы недорѣчивымъ гадати, щобы той, що внѣ Церкви находитъ ся, въ Церквѣ владичествовавъ. Тому то картавъ Оптатъ Милевитаньскій Донатистовъ зъ того поводу такъ: „Противъ котрыхъ то вратъ (адовыхъ), якъ читаемъ, отримавъ спасенни ключѣ Петро, то есть нашъ князь, котрому отъ Христа було сказано: Тобѣ дамъ ключѣ царства небесного и ворота адовй не побѣдятъ ихъ. Зъ отки отже походитъ, що вы намагаете ся присвоювати собѣ ключѣ царства небесного, котрй противъ престола Петра воюете? (Книга II. ч. 4—5.).

Но чинъ Епископскій тогды мае уважати ся, якъ то Христосъ повелѣвъ, належито звязаный съ Петромъ, если подлягае Петрови и ему повинуе ся; инакше конечно розпадае ся въ товпу безладну и замѣшану. Для належитого удержаня едности вѣры и звязи, не досыть есть мати першеньство по чести, и вести надзоръ; но доконечно есть правдива и найвысша повага, котрой бы покоряла

gere satis est; sed omnino auctoritate est opus vera eademque summa, cui obtemperet tota communitas. Quid enim Dei Filius spectavit, cum claves regni caelorum uni pollicitus est Petro? Summum fastigium potestatis nomine clavium eo loco designari, usus biblicus et Patrum consentientes sententiae dubitari non sinunt. Neque secus interpretari fas est, quae vel Petro separatim tributa sunt, vel Apostolis coniunctim cum Petro. Si ligandi, solvendi, pascendique facultas hoc parit in episcopis, successoribus Apostolorum, ut populum quisque suum vera cum potestate regat, certe idem parere eadem facultas in eo debet, cui pascendi agnos et oves assignatum est, Deo auctore, munus: Non solum pastorem (Petrum), sed pastorum pastorem (Christus) constituit: pascit igitur Petrus agnos, pascit et oves, pascit filios, pascit et matres: regit subditos, regit et praelatos quia praeter agnos et oves in Ecclesia nihil est[1]). Hinc illae de beato Petro singulares veterum locutiones, quae in summo dignitatis potestatisque gradu locatum luculente praedicant Appelant passim principem coetus discipulorum: sanctorum Apostolorum principem: chori illius coryphaeum: os Apostolorum omnium: caput illius familiae: orbis totius praepositum: inter Apostolos primum: Ecclesiae columen. Quae omnia concludere Bernardus iis verbis videtur ad Eugenium Papam: Quis es? Sacerdos magnus, summus pontifex. Tu princeps episcoporum, tu he-

———

[1]) S. Brunonis Episcopi Signiensis *Comment. in Ioan.* part. III, cap. 21, n. 55.

ся цѣла суспольность. Бо що мавъ Сынъ Божій на оку, коли пріобѣцявъ ключѣ царства небесного одному Петрови? Способъ уживаня библійного и згôдни твердженя Отцѣвъ не дозваляютъ сумнѣвати ся, що пôдъ именемъ ключѣвъ въ тôмъ мѣсци означає ся найвысшій степень власти. А и не инакше належитъ собѣ толковати того, що було удѣленымъ чи то Петрови зъ осôбна, чи то Апостоламъ разомъ съ Петромъ. Єсли власть вязати, розрѣшати и пасти то справляє въ Епископахъ, яко наслѣдникахъ Апостоловъ, що кождый управляє своимъ народомъ съ правдивою собѣ властію, то тоє самоє повинно на певно вытворити то саме управлене въ тôмъ, котрому самымъ Богомъ призначеный урядъ пасти агнцѣ и ôвцѣ: „Христосъ поставивъ (Петра) не лише пастыремъ, но пастыремъ пастырѣвъ: пасе отже Петро агнцѣ, пасе и ôвцѣ, пасе сынôвъ, пасе и матери: управляє пôддаными, управляє и настоятелями, бо кромъ агнцѣвъ и овецъ нема ничого (бôльше) въ Церквѣ". (Св. Бруно Еп. Сигняньскій; поясненя до Іоан. часть III, гл. 21. ч. 55.). Зъ ôтси (походятъ) ови о блаженнôмъ Петрѣ особливши старинныхъ выреченя, котри єго яко на найвысшôмъ степени достоиньства и власти поставленого явно проповѣдуютъ Называютъ же єго часто густо „княземъ збору учениковъ: княземъ св. Апостоловъ: проводникомъ ихъ хору: устами всѣхъ Апостоловъ: головою тои родины: настоятелемъ цѣлого круга (свѣта): першимъ межи Апостоламиː Церкви стовпомъ". Котре то весьо зôбравъ якъ видитъ

res Apostolorum... Tu es, cui claves traditae, cui oves creditae sunt. Sunt quidem et alii caeli ianitores: et gregum pastores: sed tu tanto gloriosius quanto et differentius utrumque prae ceteris nomen hereditasti. Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos, tibi universi crediti, uni unus, nec modo ovium, sed et pastorum, tu unus omnium pastor. Unde id probem quaeris. Ex verbo Domini Cui enim non dico episcoporum, sed etiam Apostolorum, sic absolute et indiscrete totae commissae sunt oves? Si me amas, Petre, pasce oves meas. Quas? illius vel illius populos civitatis aut regionis, aut certi regni? Oves meas, inquit: cui non planum, non designasse aliquas, sed assignasse omnes? Nihil excipitur, ubi distinguitr nihil[1]).

Illud vero abhorret a veritate, et aperte repugnat constitutioni divinae, iurisdictioni romanorum Pontificum episcopos subesse *singulos* ius esse; *universos*, ius non esse. Haec enim omnis est caussa ratioque fundamenti ut unitatem stabilitatemque toti potius aedificio, quam *partibus* eius

---

²) *De Consideratione,* lib. II. cap. 8.

ся Бернардъ тыми словами до Папы Евгенія: „Кто єси? Великій Єрей, найвысшій Архієрей. Ты князь Епископôвъ, ты Преємникъ Апостолôвъ.. Ты єси, котрому врученѝ ключѣ, котрому повѣренѝ суть ôвцѣ. Суть вправдѣ и другѝ дверники неба и пастырѣ стадъ; но ты о стôлько славнѣйше о скôлько и розличнѣйше надъ прочихъ одно и друге наслѣдивъ єсь имя. Маютъ они вызначенѝ собѣ стада, кождый собѣ своє зъ особна, тобѣ повѣренѝ суть всѣ; (тобѣ) одному одно не лише овецъ но и пастырей (стадо); ты оденъ всѣхъ пастырь. Пытаєшь ся зъ ôтки се доказую. Изъ слова Господнього. Комужь бо, не кажу вже зъ Епископôвъ, но такожь зъ Апостолôвъ порученѝ суть такъ безъусловно и безъ розрôжненя всѣ ôвцѣ? Єсли мя любишь Петре, паси ôвцѣ мои, Якѝ? чи народы того або ового города або окрестности або певного царства? Ôвцѣ мои сказавъ: кому же не ясно, що (Ôнъ) не означивъ деякѝ, но призначивъ всѣхъ? Ничо не выймає ся, де ничо не розрѣжняє ся". (О розмышленю, кн. II., гл. 8.).

Се же ôтходитъ разячо ôтъ правды и отверто противитъ ся постановленю божому, мовбы справедливымъ було, що *поодинокѝ* епископы пôдчиненѝ суть судовластію Папъ Римскихъ; несправедливымъ, щобы *всѣ*. Ся бо єсть вся цѣль и повôдъ фундаменту, щобы защищати єдность и стôйнôсть цѣлого радше будынку якъ *поодинокихъ* єго

singulis tueatur. Quod est in caussa, de qua loquimur, multo verius, quia Christus Dominus fundamenti virtute confieri voluit, ut portae inferi non praevaleant adversus Ecclesiam. Quod promissum divinum constat inter omnes de Ecclesia universa intelligi oportere, non de singulis eius partibus, quippe quae utique vinci inferorum impetu possunt, nonnullisque earum, ut vincerentur, singillatim evenit. Rursus, qui gregi praepositus est universo, eum non modo in oves dispersas, sed prorsus in multitudinem insimul congregatarum habere imperium necesse est. Num regat agatque pastorem suum universitas ovium? Num successores Apostolorum, simul coniuncti, fundamentum sint, quo Petri successor, adipiscendi firmamenti caussa, innitatur? Profecto cuius in potestate sunt claves regni, ei ius atque auctoritas est non tantum in provincias singulares, sed in universas simul: et quo modo episcopi in regione quisque sua non solum privato cuique, sed etiam communitati vera cum potestate praesunt, ita pontifices romani, quorum potestas christianam rempublicam totam complectitur, omnes eius partes, etiam una collectas, subiectas atque obedientes habent potestati suae. Christus Dominus, quod iam dictum satis, Petro eiusque successoribus tribuit ut essent vicarii sui atque eamdem in Ecclesia perpetuo gererent potestatem, quam ipsemet gesserat in vita mortali. Num Apostolorum collegium magistro suo praestitisse auctoritate dicatur?

частей. Се въ рѣчи, о котрôй говоримъ, єсть о много правдившимъ, понеже Христосъ Господь хотѣвъ стойностію фундаменту се доконати, що врата адовй не звытяжать противъ Церкви. Котра то Божа приобѣтниця, якъ всѣмъ свѣдомо, розумѣти ся мае о цѣлôй Церквѣ, не о поодинокихъ єи частяхъ котрй то дѣйстно могутъ пôдъ напоромъ ада звытяжеными бути, а и деякимъ зъ нихъ поодиноко лучило ся, що були побѣджені. Дальше, кто стоитъ на чолѣ всього стада, той повиненъ мати власть не лише надъ поодинокими розсіяными ôвцями, но дѣйстно надъ загаломъ разомъ згромадженыхъ. Чижь ли загалъ овецъ управляє и руководитъ своимъ пастыремъ? Чижь наслѣдники Апостолôвъ, хочбы разомъ злученй, суть фундаментомъ, на котрôмъ опирає ся наслѣдникъ Петра, для достигненя крѣпости? Дѣйстно, въ чѣей власти суть ключѣ царства, тому приналежитъ ся право и повага, не лише надъ поодинокими розсіяными ôвцями, но дѣйстно надъ загаломъ разомъ згромадженыхъ. Чижь ли загалъ овецъ управляє и руководитъ своимъ пастыремъ? Чижь наслѣдники Апостолôвъ, хочбы разомъ злученй, суть фундаментомъ, на котрôмъ опирає ся наслѣдникъ Петра, для достигненя крѣпости? Дѣйстно, въ чѣей власти суть ключѣ царства, тому приналежитъ ся право и повага, не лише надъ поодинокими провинціями, но надъ всѣми разомъ: и якъ Епископы, кождый въ своєй области верховодитъ съ правдивою властію не лише кождымъ частнымъ, но такожь и суспôльностію, такъ Папы Римскй, котрыхъ власть обнимає цѣлу христіяньску державу, мають пôдчиненй и послушнй своєй власти всѣ єи части, такожь разомъ злученй, Христосъ Господь, якъ то

Hanc vero, de qua dicimus, in ipsum episcoporum collegium potestatem, quam sacrae litterae tam aperte enuntiant, agnoscere ac testari nullo tempore Ecclesia destitit. Illa sunt in hoc genere effata Conciliorum: R o m a n u m p o n t i f i c e m d e o m n i u m E c c l e s i a r u m p r a e s u l i b u s i u d i c a s s e l e g i m u s: d e e o v e r o q u e m q u a m i u d i c a s s e, n o n l e g i m u s[1]) Cuius rei ea ratio redditur, quod a u c t o r i t a t e S e d i s A p o s t o l i c a e m a i o r n o n e s t[2]). Quare de Conciliorum decretis Gelasius: S i c u t i d q u o d p r i m a S e d e s n o n p r o b a v e r a t, c o n s t a r e n o n p o t u i t, s i c q u o d i l l a c e n s u i t i u d i c a n d u m, E c c l e s i a t o t a s u s c e p i t[3]). Sane Conciliorum consulta et decreta, rata habere vel infirmare semper romanorum Pontificum fuit. Conciliabuli Ephesini acta rescidit Leo magnus: Ariminensis, reiecit Damasus: Constantinopolitani, Hadrianus I; canonem vero XXVIII Concilii Chalcedonensis, quod assensu et auctoritate caruit Sedis Apostolicae, velut incassum quiddam constat iacuisse. Recte igitur in Concilio Lateranensi V Leo X. statuit: S o l u m r o m a n u m P o n t i f i c e m, p r o t e m p o r e e x i-

---

[1]) Hadrianus II, *in Allocutione III* ad Synodum Romanam an. 869. Cf. Actionem VII Concilii Constantinopolitani IV.

[2]) Nicolaus in epist. LXXXVI, Ad Michael. Imperat. — *Patet profecto Sedis Apostolicae, cuius auctoritate maior non est, iudicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio.*

[3]) Epist. XXVI. ad Episcopos Dardaniae, n. 5.

вже досыть сказано, удѣливъ Петрови и его Наслѣдникамъ, щобы були его Н а м ѣ с т н и к а м и, и на завсѣгды справували въ Церквѣ ту саму власть, яку Ôнъ самъ справувавъ за житя смертного. Чижь скаже ся, що збôръ Апостолôвъ мавъ бы перевысшати повагою свого учителя?

Тую же, о котрôй говоримо, власть и надъ самымъ же зборомъ Епископôвъ, котру святŷ писанія такъ отверто высказуютъ, не перестала николи Церковь узнавати и посвѣдчати. Такŷ суть въ тôмъ родѣ выреченя Соборôвъ: „Ч и т а є м ъ, щ о П а п а Р и м с к і й с у д и в ъ З в е р х н и к ô в ъ в с ѣ х ъ Ц е р к в е й: н о щ о б ы Є г о к т о н е б у д ь с у д и в ъ б у в ъ, н е ч и т а є м ъ“. (Адріянъ II., въ бесѣд. III. до Собору Римск. р. 869. порôвнай: Дѣйство VII. Соб. Констант. IV.). Причина того подає ся тая, понеже „н а д ъ п о в а г у А п о с т о л ь с к о г о П р е с т о л а н ѣ т ъ б ô л ь ш о и“. (Никол. въ послан. LXXXVI до Императора Михаила: Я в н ы м ъ є с т ь д ѣ й с т н о, щ о о с у д ъ П р е с т о л а А п о с т о л ь с к о г о, н а д ъ к о т р о г о п о в а г у н ѣ т ъ б ô л ь ш о и, н е м о ж е б у т и ô т к л и к а н ы й н ѣ к и м ъ, н и н е г о д и т ъ с я к о м у н е б у д ь з а с у д ъ є г о с у д и т и). Длятого (говоритъ) Гелазій о рѣшеняхъ Соборôвъ такъ: Я к ъ т о, ч о г о н е о д о б р и в ъ п е р ш і й П р е с т о л ъ н е м о г л о у с т о я т и с я, т а к ъ т о, щ о т о й ж е у в а ж а в ъ р ѣ ш и т и, п р и н я л а ц ѣ л а Ц е р к о в ь (Посл. XXVI. до Еп. Дарданіи, ч. 5.). Дѣйстно бо належало завсѣгды до Папôвъ Римскихъ подтверджати або униважняти ухвалы и рѣшеня Соборôвъ. Левъ Великій униважнивъ акта соборища въ Ефезѣ; Ариминьского ôткинувъ Дамазъ; Константинопольского Адріянъ I.; звѣстно же,

stentem, tamquam auctoritatem super omnia concilia habentem, tam Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum plenum ius ac potestatem habere, nedum ex sacrae Scripturae testimonio dictisque Patrum ac aliorm romanorum Pontificum, sacrorumque canonum decretis sed propria etiam eorumdem Conciliorum confessione manifeste constat. Sane claves regni caelorum uni creditas Petro, item ligandi solvendique potestatem Apostolis una cum Petro collatam, sacrae litterae testantur: at vero summam potestatem sine Petro et contra Petrum unde Apostoli acceperint, nunquam est testatum. Profecto a Iesu Christo nullo pacto accepere. Quibus de caussis, Concilii Vaticani decreto, quod est de vi et ratione primatus Romani Pontificis, non opinio est invecta nova sed vetus et constans omnium saeculorum asserta fides[1]).

Neque vero potestati geminae eosdem subesse, confusionem habet administrationis. Tale quicquam suspicari, primum sapientia Dei prohibemur, cuius consilio est temperatio isthaec regiminis constituta. Illud praeterea animadvertendum, tum rerum ordinem mutuasque necessitudines perturbari si bini magistratus in populo

[1]) Sess. IV, cap. 3.

що канонъ XXVIII. Собора Халкидоньского, понеже не мавъ согласія и поваги Столицѣ Апостольскои зôстававъ мовбы рѣчь безъ значеня. Слушно протоє постановивъ Левъ X. въ пятôмъ Соборѣ Лятераньскôмъ: „Що лишь кождоразовый Папа римскій, яко маючій повагу надъ всѣми соборами, посѣдає повне право и власть такъ заповѣданя, переложеня, якъ и розвязаня соборôвъ, що не лише зъ свѣдоцтва св Писанія и реченій Отцѣвъ и другихъ Папôвъ Римскихъ и рѣшеній священыхъ канонôвъ, но такожь зъ власного зôзнаня тыхъ же Соборôвъ являє ся". И дѣйстно св. Письмо посвѣдчає, що ключѣ царства небесного повѣрени одному Петрови, такъ само власть вязати и розрѣшати надана Апостоламъ разомъ съ Петромъ: но ôтъ кого бы же Апостолы найвысшу власть отримали безъ Петра и противо Петра, не єсть нигде посвѣдчено. Завѣрно що ôтъ Іисуса Христа ніякимъ способомъ не отримали. — Задля тыхъ поводôвъ рѣшенємъ Собора Ватиканьского (тымъ), котре єсть о силѣ и природѣ Первеньства Папы Римского, не єсть введена нова гадка. но ствердженa и постоянна вѣра всѣхъ вѣкôвъ. (Засѣд. IV. гл. 3.).

Но и нема ніякого замѣшаня въ завѣдованю, зъ тои причины, що тû же самû пôдлягають подвôйной власти. Щось такого пôдозрѣвати забороняє намъ передовсѣмъ мудрôсть Бога, котрого совѣтомъ установлене таке устройство правленя. Крôмъ того запримѣтити належить, що тогды нарушає ся порядокъ рѣчей и взаимнû ôтносины, єсли бы обидвѣ зверхности въ народѣ були того самого степеня,

sint eodem gradu, neutro alteri obnoxio. Sed romani pontificis potestas summa est, universalis, planeque sui iuris; episcoporum vero certis circumscripta finibus, nec plane sui iuris: Inconveniens est, quod duo aequaliter super eumden gregem constituantur. Sed quod duo, quorum unus alio principalior est, super eamdem plebem constituantur, non est inconveniens et secundum hoc super eamden plebem immediate sunt et Sacerdos parochialis et Episcopus et Papa[1]). Romani autem Pontifices, officii sui memores, maxime omnium conservari volunt quidquid est in Ecclesia divinitus constitutum: propterea quemadmodum potestatem suam ea qua par est cura vigilantiaque tuentur, ita et dedere et dabunt constanter operam ut sua Episcopis auctoritas salva sit. Imo quidquid Episcopis tribuitur honoris, quidquid obsequii, in omne sibimetipsis tributum deputant. Meus honor est honor universalis Ecclesiae. Meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tunc ego vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur[2]).

His quae dicta sunt, Ecclesiae quidem imaginem atque formam ex divina constitutione fideliter expressimus. Plura persecuti de unitate su-

[1]) S. Thomas *in IV. Sent.* dist. XVII, a. 4, ad q, 4, ad 3.
[2]) S. Gregorius M. *Epistolarum* lib VIII, epist. XXX, ad Eulogium.

жадна (зъ нихъ) не пôдлягаючи другôй. Но власть Папы Римского єсть найвысша, вселеньска и совсѣмъ самостôйна, „Не ôтповѣдно єсть, щобы двохъ зарôвно постановленыхъ було надъ тымъ самымъ стадомъ. Но не єсть не ôтповѣднымъ, щобы двохъ зъ котрыхъ оденъ старшій єсть ôтъ другого, надъ тымъ самымъ народомъ поставленй були; и пôсля того єсть се, що надъ тымъ самымъ народомъ стоятъ безпосередно и парохъ и Епископъ и Папа“. (Св. Тома въ IV. Сентенц. гл. XVII, роз. 4. на вопр. 4, точка 3.). Римскй же Папы памятнй на свôй обовязокъ, хотятъ передъ всѣмъ найбôльше, щобы заховало ся всьо то, що Богомъ установлено въ Церквѣ: протое якъ защищаютъ съ тою яка годитъ ся старанностію и чуйностію свою власть, такъ само и прикладали ся и постоянно прикладати ся будутъ, щобы приналежна Епископамъ повага цѣлою (ненарушеною) зôстала. Що бôльше, яка небудь честь, яке небудь поважанє ôтдає ся Епископамъ, всьо то уважаютъ они мовбы оказане имъ самымъ. „Моя честь есть честь вселеньскои Церкви. Моя честь єсть крѣпка жизненнôсть моихъ братей. Я тогды правдиво есьмъ почитаный, коли не ôтказуе ся жадному зъ нихъ приналежна честь“. (Св. Григорій Вел. Послан. кн. VIII., посланє 30. до Евльогія).

Тымъ що було сказано, начерталисьмо вѣрно образъ и видъ Церкви пôсля Божого установленя. Обширнѣйше розправляли мы о єдности и выложилисьмо достаточно, якою божественный Основатель тую же мати хотѣвъ и на якôй основѣ она мала зберегати ся. Не маємо причины

mus; cuiusmodi hanc esse, et quo conservandam principio divinus auctor voluerit, satis explicavimus. Quotquot divino munere beneficioque contigit. ut in sinu Ecclesiae catholicae tamquam ex ea nati vivant, eos vocem Nostram apostolicam audituros, non est cur dubitemus: Oves meae vocem meam audiunt[1]). Atque hinc facile sumpserint quo et erudiantur plenius, et voluntate propensiore cum pastoribus quisque suis et per eos cum pastore summo cohaereant, ut tutius queant intra ovile unicum permanere, fructuumque ex eo salutarium maiorem ubertatem capere. Verum aspicientibus Nobis in auctorem fidei et consummatorem Iesum[2]), cuius vicaria potestate, tametsi impares dignitati et muneri, fungimur, caritate eius inflammatur animus; illudque de se a Christo dictum, de Nobismetipsis non sine caussa usurpamus: Alias oves habeo, quae non sunt ex hoc ovili: et illas oportet me adducere, et vocem meam audient[3]). Nos igitur audire et caritati Nostrae paternae obsequi ne recusent, quotquot sunt, qui impietatem tam late fusam oderunt, et Iesum Christum Filium Dei eumdemque servatorem generis humani agnoscunt et fatentur, sed tamen vagantur ab eius Sponsa longius Qui Christum sumunt, totum sumant necesse est. Totus Christus caput et corpus est: caput unigenitus Filius Dei, corpus eius Ecclesia: sponsus et sponsa, duo in carne una. Quicumque de ipso capite a Scripturis sanctis dissentiunt, etiamsi in omnibus locis inveniantur in quibus Ec-

[1]) Ioan. X, 27.
[2]) Hebr. XII, 2.
[3]) Ioan. X, 16.

сумнѣвати ся, що услухають нашого Апостольского голосу всѣ, котрымъ пôсля Божого дарованя и добродѣйства припало въ лонѣ католицкои Церкви яко зъ неи зродженымъ жити: „Овци моя гласа моего слушаютъ“. (Іоан. X. 27.). Изъ ôтси будутъ они могли легко спôзнати, якъ бы и докладнѣйше поучити ся, и звязати ся прихильнѣйшою волею кождый съ своими Пастырями, а черезъ нихъ съ найвысшимъ Пастыремъ, щобы безпечнѣйше могли позôставати посередъ єдинои ôвчарнѣ и позыскувати зъ того бôльше обиле спасенныхъ плодôвъ. Но взираючи на Начальника вѣры и совершителя Іисуса (ко Евр. XII. 2), котрого намѣстничу власть, хотя неудольнѝ до такого достоиньства и уряду, справуємъ, розжарює ся душа наша єго любовію; и оно о собѣ Христомъ выречене, намъ самымъ не безъ причины присвоюємъ: „Ины овци имамъ, яже не суть отъ двора сего; и тыя ми подобаетъ привести и гласъ мой услышатъ“. (Іоан. X, 16.). — Най отже не ôтказують ся Насъ послухати и повинувати ся Нашôй ôтцѣвскôй любвѣ всѣ тѝ, котрѝ ненавидять безбожнôсть такъ широко розлившу ся и узнають и вызнають Іисуса Христа Сына Божого, яко Спасителя роду людского, но таки блукають ся подальше ôтъ Єго Обручницѣ. Тѝ що пріймають Іисуса, треба щобы Єго цѣлого приняли: „Цѣлый Христосъ єсть головою и тѣломъ: голова (єсть) єдинородный Сынъ Божій, тѣло, Церковь єго: Женихъ и невѣста двоє въ єдинôмъ тѣлѣ. Всѣ, котрѝ не годять ся съ св. Письмомъ, що до самои головы, хотя бы узнавали всѣ прочѝ мѣсця, въ котрыхъ означена єсть Цер-

clesia designata est, non sunt in Ecclesia. Et rursus, quicumque de ipso capite Scripturis sanctis consentiunt, et unitati Ecclesiae non communicant, non sunt in Ecclesia[1]). Ac pari studio ad eos provolat animus Noster, quos impietatis non funditus corrupit pestilens afflatus, quique hoc saltem expetunt, sibi patris esse loco Deum verum, terroe caelique opificem. Hi quidem apud se reputent ac plane intelligant, numerari se in filiis Dei nequaquam posse, nisi fratrem sibi Iesum Christum simulque Ecclesiam matrem adsciverint. Omnes igitur peramanter, sumpta ex Augustino ipso sententia, compellamus: Amemus Dominum Deum nostrum, amemus Ecclesiam eius: illum sicut patrem, istam sicut matrem. Nemo dicat: ad idola quidem vado, arreptitios et sortilegos consulo, sed tamen Dei Ecclesiam non relinquo: catholicus sum, Tenens matrem, offendisti patrem. Alius item dicit: absit a me, non consulo sortilegum, non quaero arreptitium, non quaero divinationes sacrilegas, non eo ad adoranda daemonia, non servio lapidibus: sed tamen in parte Donati sum. Quid tibi prodest non offensus pater, qui offensam vindicat matrem? Quid prodest si Dominum confiteris, Deum honoras, ipsum praedicas, Filium eius agnoscis, sedentem ad Patris dexteram confiteris, et blasphemas Ecclesiam eius?... Si haberes aliquem patronum, cui quotidie obsequereris; si unum crimen de eius

[1]) S. Augustinus, *Contra Donatistas Epistola, sive De Unit. Eccl.* cap. IV, n. 7.

ковь, не суть въ Церквѣ. А знову всѣ, що згоджуютъ ся съ св. Письмомъ що до самои головы, а не участвуютъ въ єдности Церкви не суть въ Церквѣ". (Св. Август. Послан. противъ Донат., або о єдност. Церкв. гл. IV. ч. 7.). А съ рôвнымъ усердємъ взноситъ ся духъ Нашь, до тыхъ, котрыхъ зараженый подухъ безбожности єще до дна не зôпсувъ и котрï по крайнôй мѣрѣ бажаютъ мати собѣ за отца правдивого Бога творця неба и земли. Тï то нехай собѣ розважаютъ и цѣлковито зрозумѣютъ, що они не можутъ причисляти ся до сынôвъ Божихъ, наколи не приберутъ собѣ за брата Iисуса Христа, а заразомъ Церковь за матерь. До всѣхъ отже звертаємъ ся съ повною любовью выразами взятыми изъ св. Августина: „Любѣмъ Господа Бога нашого, любѣмъ Єго Церковь: Єго яко Отца, тую яко матерь. Никто най не говоритъ: Иду вправдѣ до идолôвъ, раджу ся чародѣѣвъ и ворожбитôвъ, но таки не покидаю Церкви, єсьмъ католикомъ. Держачи бо ся матери, оскорбывъ єсь отца. Другïй знова говоритъ: Нехай мя Богъ хоронитъ, не раджу ся у ворожбитôвъ не шукаю чародѣя, не шукаю святотатскихъ предсказань, не иду покланяти ся дïяволамъ, не служу камѣнямъ, однако належу до стронництва Доната. На що тобѣ придасть ся неображеный отецъ, котрый жадає наказаня за ображену матерь? На що тобѣ придасть ся, що Господа вызнаєшь, Бога почитаєшь, Єго проповѣдуєшь, Єго Сына узнаєшь, вызнаєшь сидячого по правицѣ Отца, а

coniuge diceres, unum quid domum eius intrares? Tenete ergo, carissimi, tenete omnes unanimiter Deum patrem et matrem Ecclesiam[1]).

хулишь Єго Церковь?.. Єслибысь мавъ якого опѣкуна, котрому бысь щоденно угоджавъ, а сказавъ бысь оденъ докôрь противъ єго жены, чи ввôйшовъ бысь коли до Єго дому? Держѣть ся отже вселюбезнѣйшѝ, держѣтъ ся всѣ однодушно Бога Отца и Єго Матери Церкви". (Выясненя до Пс. LXXXVIII, бесѣд. II. ч. 14.)

Plurimum misericordi Deo confisi, qui maxime potest animos hominum permovere, et unde vult, et quo vult, impellere benignitati eius universos, quos in oratione spectavimus, vehementer commendamus. Caelestium vero donorum auspicem et benevolentiae Nostrae testem vobis, Venerabiles Fratres, Clero populoque vestro Apostolicam benedictionem peramanter in Domino impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum die XXIX Iunii, An. MDCCCLXXXXVI, Pontificatus Nostri decimo nono.

LEO PP. XXX.

[1]) *Enarratio in Psal. LXXXVIII*, sermo II, n. 14.

Мы уповаючи весьме много на милосердного Бога, котрый може найбôльше взрушити умы людей и спонукати ихъ зъ ôтки и куды хоче, усильно поручаємъ добротѣ Єго всѣхъ котрыхъ въ бесѣдѣ Нашôй малисьмо на взлядѣ. Яко же задатокъ небесныхъ дарôвъ и доказъ Нашого благоволеня для Васъ удѣляємъ Вамъ, Почтеннѝ Братя, Духовеньству и нашому народови съ повною любвою Апостольске благословене.

Дано въ Римѣ при св Петрѣ 29-го Червця 1896, въ девятнатцятôмъ роцѣ Нашого Понтификату.

Левъ Папа XIII.

* * *

Святѣйшій Отецъ Левъ Папа XIII. печаливый пастырь о добро стада свого по примѣру Найвысшого Пастыря Господа нашого Іисуса Христа, — котрый оставивши девятьдесятьдевять овецъ иде за єдиною погибшою, щобы взявши ю на своє рамя, привести до свого стада, — не щадитъ своихъ трудôвъ, помимо приклонного вѣку, щобы привести до неба всѣхъ тыхъ, за котрыхъ Спаситель нашъ Іисусъ Христосъ претерпѣвъ муки и смерть на крестѣ. Яко Намѣстникъ Христовъ св. Церкви печалитъ ся неусыпно „о благостояніи святыхъ Божіихъ Церквей и соединеніи ихъ", и можь сказати поставивъ собѣ за цѣль житя свого пересвѣдчити всѣхъ, особенно о єдинôй спасительнôй св. Церквѣ Христовôй, по за котрою нема спасенія. Тую цѣль має такожь Єго найновша Енциклика: „О єдиньствѣ Церкви", котра межи многими Єго Енцикликами занимає одно зъ першихъ мѣсць. Въ ней доказує незбитыми, систематично и легко понятнымъ способомъ уложеными и представлеными доводами такъ зъ св. Письма якъ и зъ церковного Преданія установлене и устроене св. Церкви черезъ Іисуса Христа и поставлене св. Петра и єго Наслѣдникôвъ головою тои же Церкви, передъ всѣмъ же,

що тая Церковь може бути лише единою, такъ якъ лише одинъ есть Христосъ, одно крещеніе, одна наука Христова и одна вѣра. — Въ тôй Енциклицѣ знайде кождый католицкій Христіянинъ внутренне задоволене и перейме ся вдячностію къ Господу Богу, що позволивъ ему стати ся членомъ единоспасительнои св. Церкви, а некатоликъ доброи волѣ и чистого сердця буде мати сильну побудку приступити до соединенія съ тою же Церквою; священникъ же знайде много цѣнного матеріялу до проповѣдей о Церквѣ, Єи основаню, устроеню, единьствѣ и о Єи начальствѣ ту на земли.

Подаемъ ю протое до загальнои вѣдомости такъ въ оригинальнôмъ текстѣ латиньскôмъ якъ и въ переводѣ рускôмъ, маючи въ Бозѣ надѣю, що Всечестне Духовеньство користаючи зъ неи въ своихъ духовныхъ наукахъ не одного въ св. вѣрѣ вскрѣпитъ, и не одного доси сумнѣваючого ся або рôвнодушного на правдиву дорогу до вѣчного спасенія спровадитъ.

Благодать Господа Бога и Спаса нашого Іисуса Христа буди со всѣми вами.

Дано въ Перемышли при Катедральнôй Церквѣ Рождества св. Іоанна Крестителя 3 (15) Марта 1897.

Константинъ,
Епископъ.

Ч. 20. — Ч. 113/орд.

Конкурсъ на посаду Архіпресвитера.

При тутешной катедральной капітулѣ опорожнене есть мѣстце Пралата Архіпресвитера.

О достоинство тое, съ котрымъ сполучена есть дотація 1.800 зл. рôчно и вôльне мешкане, убѣгати ся могуть священики безженнѝ або вдôвцѣ.

Дотычнѝ поданя отвѣтно заосмотренѝ належитъ до дня 30. Цвѣтня 1897 Еп. Ординаріятови предложити.

Отъ Еп. Ординаріята.

Перемышль, дня 2. Цвѣтня 1897.

Ч. 21. — Ч. 1303.

Речинецъ до испыту конкур. на бенефиція.

Симъ опредѣляе ся речинцѣ до испытôвъ конкурсовыхъ о бенефиція душпастырскѝ: І. день 11. и 12. Мая 1897. ІІ. день 3. и 4. Листопада 1897.

Кандидаты желаючѝ пôддати ся испытови конкурсовому должнѝ при І. речинци внести свои поданя до 3. Мая, при ІІ. речинци до 25. Жовтня, самѝ же въ означеныхъ до испыта дняхъ лично явити ся.

Отъ Еп. Ординаріята.

Перемышль, дня 22. Марта 1897.

Ч. 1644.

Речинецъ испыту на катихетôвъ до школъ народныхъ и выдѣловыхъ.

Ч. 22.

Дня 18. и 19. Мая 1897 ôтбуде ся въ Перемышли испытъ квалификацій-ный на катихитôвъ при школахъ народныхъ и выдѣловыхъ, до котрого священники и слушателѣ четвертого року богословія приступити могутъ.

Предметы испыта суть всѣ тіи, якû въ згаданыхъ школахъ выкладаютъ ся, именно: Библійна история, догматика и моральна въ обємѣ катихизма, літургика, а кромѣ того короткій поглядъ на историю церковну, и катихитика.

Кандидаты намѣряючû до того испыта приступити, маютъ свои прошеня до дня 10. Мая с. р. Еп. Ординаріятови предложити.

Отъ Еп. Ординаріята.

Перемышль, дня 1. Цвѣтня 1897.

ХРОНИКА.

Именованя:

Ч. 1425. Всеч. о. Ковшевичь Михаилъ дотеперѣшный завѣдатель деканата Варяжского, им. дѣйствительнымъ деканомъ.

Ч. 889. Всеч. Ясеницкій Михаилъ парохъ въ Монастырци им. завѣдателемъ деканата Лѣского.

Отличія крылошаньскû получили:

Ч. 1102. Всеч Кручковскій Михаилъ парохъ въ Нагачовѣ дек. Яворôвского.
„ 1103. „ Гриневецкій Илярій, парохъ въ Смолинѣ дек. Любачôвского
„ 1105. „ Обушкевичь Кирилъ пар. въ Змиєвискахъ дек. Яворôвского.
„ 1425. „ Ковшевичь Михаилъ дек. Варяжскій и парохъ въ Ульвôвку.
„ 1533. „ Левицкій Емиліянъ, парохъ вь Тартаковѣ дек. Сокальского.

Отъ Еп. Консисторіи.

Перемышль дня 2. Цвѣтня 1897.

Константинъ
Епископъ.

Н. Джулыньскій въ Перемышли.